

Ah, părintele meu, plecarea ta a sărăcit sfântul loc pământesc! O, minune de dincolo de lume, care atâția ani la rând a știut să farmece mulțimile și să le aducă la lumina cea neînserată a dumnezeieștilor porunci. Noi, înmărmuriti și uluiți, îl priveam pascănd sufletele noastre, priveam simplitatea lui neprefăcută, sfințenia lui, eroica lui lepădare de toate, sărăcia lui, dorinta lui de a trăi atât de aspru, și în același timp, bucuria sa molipsitoare și nepuizabilă. Era cu adevărat învățătorul neobosit al oamenilor, măsura absolută a lucrurilor. Povățuirea lui cristalină, curată, detașarea lui de toate fără nici o limită ajungeau să ne ridice pe toți la înălțime, la victorie, la faptele cele bune, la eliberarea din întunericul neînțelegerilor noastre, la contemplarea luminii adevărate, să ne aducă la apa cea vie a Izvorului unic.

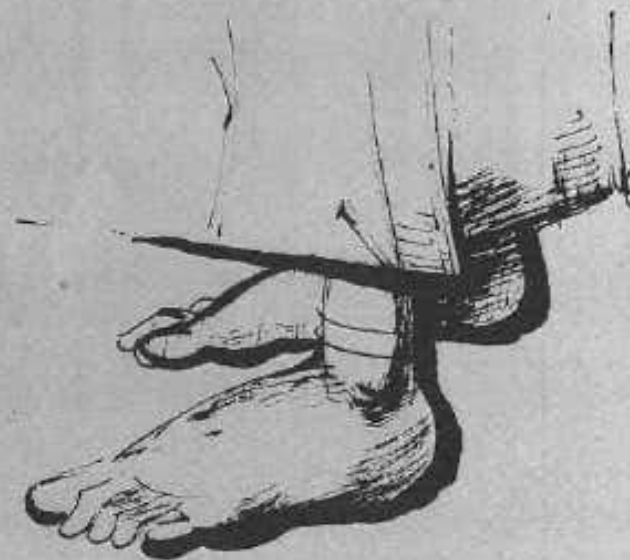

EDITURA BIZANTINĂ

ISBN 973-98521-5-7

TEODORET Atonitul

AVACUM ZELOTUL CU PICIOARELE GOALE

Coperta de Mihai COMAN
Redactor de carte: Bogdana VODĂ

THEODORET Atonitul

AVACUM
zelotul cu picioarele goale

Traducerea s-a făcut după
THEODORET MOIN DE L'ATHOS
AVVAKOUM LE ZELOTE AUX PIEDS NUS
Fraternite Orthodoxe St. Gregoire Palamas
Paris

Traducere de
Veronica STRUȚEANU

Copyright EDITURA BIZANTINĂ
ISBN 973-98521-5-7

EDITURA BIZANTINĂ
București, 1998

Introducere

Părintele Avacum, o nouă flacără a Ortodoxiei, s-a născut în Dodecanez, la Symi, într-una din acele insule martire care au cunoscut pe rând dureroasele ocupații ale francezilor, turcilor și italienilor.

Symi este astăzi un peisaj aproape dezolant. Dar locurile își păstrează acel parfum inexprimabil, dulce și amar în același timp, al unui pământ sfințit prin asceza și rugăciunea sfinților. Astăzi, dificultățile economice ale lumii moderne alungă din Symi pe creștinii insulei și-i aruncă într-o lume străină, unde credința lor slăbește. Odată, din contră, când credința ortodoxă era persecutată, credincioșii trăiau într-o sfântă durere și în lacrimile dumnezeiești ale pocăinței; Duhul Sfânt cobora din belșug!

Sfânta mănăstire a Arhanghelului Mihail este martoră încă, prin icoana miraculoasă a temutului arhistrateg al cetelor îngerești, pe care credincioșii din lumea întreagă vin să o venereze. Tradiția ne spune că aici nu a fost niciodată un port maritim, credincioșii aruncând în mare ceea ce dăruiau mănăstirii: "postul îngerilor" lua coletul trimis și ofran-

Hristosul lui". Trăind în afara grijilor lumești inutile, el era asemenea păsărilor cerului, nici semănând nici secerând, și haina lui era mai albă decât cea a crinilor câmpului, era cea a lui Hristos, pe care îmbrăcând-o, a devenit o evanghelie vie.

Ca un demn urmaș al profetului Ilie - modelul monahilor - râvna pentru casa Domnului îl devora sufletește, și cu mare umilință și, imensă bucurie și dând slavă lui Dumnezeu, părintele Avacum purta numele de "zelot" (râvnitor), nume dăruit astăzi monahilor al căror zel în ceea ce privește dogmele este în armonie cu intensitatea rugăciunii lor.

În epoca noastră astfel de oameni au devenit foarte rari, și această viață a părintelui Avacum, scrisă de părintele Theodoret, este o mărturie prețioasă într-o epocă în care foarte mulți părinți atoniți se tem să nu vadă stingându-se pe Sfântul Munte, puțin câte puțin, monahismul ortodox, ca și altădată cel al Palestinei și al pustiei Egiptului.

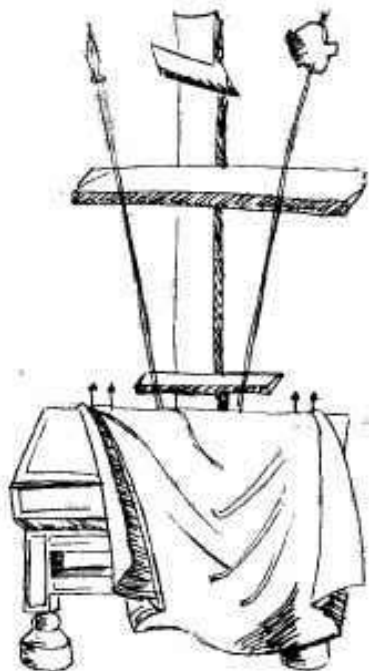
Astăzi, cu adevărat, cele mai multe mănăstiri sunt atrase de doctrine străine de sfânta Ortodoxie, idei născute din filozofie și din știința lumii. Cauza acestei decadente spirituale derivă din faptul că unele mănăstiri devin, din ce în ce mai mult, "vitrina luxoasă" a Orientului creștin în fața Occidentului curios, ademenit de Ortodoxie, care își trimite contingente de turiști gălăgioși și gata să facă orice pentru a se distra, dar în general foarte puțin înclinați către sărăcia lui Hristos. De aceea, ca și la început,

micile sihăstii, schiturile, peșterile din Karoulia au primit pe moștenitorii tradiției dogmatice și ascetice a Sfinților Părinți. Acolo s-a refugiat Tradiția ortodoxă, în singurătatea isihiei și a dreptei credințe. "Cel care este tăcut, scrie Sfântul Isaac Sirul, prieten al singurătății, al liniștei, chiar despărțit de oameni pentru Domnul, dacă mărturisește credința prin cuvinte și prin fapte, devine un vestitor ultraluminos." Astfel a fost părintele Avacum, cel cu picioarele goale, evlaviosul zelot care s-a rugat neîncetat pentru mântuirea tuturor.

Doar isihaștii pot vorbi despre isihaști, și a fost nevoie de un părinte Theodoret care să scrie viața părintelui Avacum. Părintele Theodoret este una din marile figuri ascetice și spirituale ale Bisericii Ortodoxe de astăzi. El este cunoscut prin mai multe cărți și remarcabile despre Sfântul Nectarie, despre Sfânta Împărtășanie, despre ecumenism, și printr-un mic jurnal, "Haghioritul" din care "Lumina Taborului" (revistă de teologie ortodoxă editată de Fraternitatea Ortodoxă a Sfântului Grigorie Palama, a publicat mai multe extrase). De asemenea, pregătește un comentariu asupra Canoanelor - un nou Pidalion. Părintele Theodoret a primit de la Dumnezeu harisma teologiei și mulți ortodocși văd în el un nou Nicodim Aghioritul, un nou inel în lanțul de aur al sfinților asceți ortodocși.

Să dăm slavă lui Dumnezeu că ne-a dăruit, în aceste timpuri de mahnire pentru credința ortodoxă

în care ne aflăm, oameni ai Lui precum acest părinte Avacum și părintele Theodoret discipolul lui, plini de râvnă către Dumnezeu, acea râvnă despre care Teofan Zăvorâtul zicea că este unul din semnele existenței neîntrerupte a Bisericii lui Hristos.

Prefață a Părintelui Theodoret Aghioritul

A compune o lucrare despre viața unui aghiorit contemporan, care de numai șase ani a adormit întru Domnul, nu este un lucru ușor. Dar a fost ceva, totuși, care ne-a determinat să riscăm o astfel de încercare îndrăzneată: dorim ca această carte să găsească încă în viață pe toți cei care l-au cunoscut pe părintele Avacum - venerabilul învățător și părinte duhovnicesc. Căci părinții noștri se duc în fiecare zi. Se duc, luând cu ei toată comoara lor de trăire, de experiență, comoară de mare preț care a fost a vechiului Athos, unde, odinioară, apăreau încă marile minuni și faptele strălucite ale sfinților care l-au ales ca locuință, după ce părăsiseră pentru totdeauna lumea.

Acest Avvakoum de veșnică pomenire nu-și dăruia doar propriul sânge pentru a-și duce asceza mînănată, ci știa să se sacrifice comuniunii sufletelor, într-atât era de adevărată dragostea lui pentru om, pentru cel care venea la el fie îmbrăcat în haina monahului, fie a unui simplu laic, un pelerin din lume. Deși primise din tinerețe cu prisosință harul de sus, niciodată însă nu a încetat a se oferi pe sine însuși, după puterea forțelor, ca o jertfă a inimii

sale pentru toți, ascultând vocea Evangheliei: "Împărăția lui Dumnezeu se ia cu asalt și cei care dau năvală pun mâna pe ea."¹¹

A trăit ignorant în privința bunurilor acestei lumi: nu simțea că trăiește decât ascultând dulcea respirație a lucrurilor care-i vorbeau despre mântuire și despre cer. Era ca negustorul din parabolă, care nu pregetă să vândă tot ce posedă pentru a cumpăra perla neprețuită, Împărăția Cerurilor. Cât de înțelepți sunt cu adevărat discipolii Evangheliei și cât sunt de săraci savanții literați ai acestui secol!

Prin viața lui ascetică, a călcat cu putere capetele demonilor mândriei și egoismului, căci nevrând să-L aibă decât pe Hristosul său, și neavându-L decât pe El, nu lăsa să-i iasă din gură decât numele divin al Hristosului său, pe care neîncetat îl invoca cu dragoste. Astfel, foarte repede a devenit atât pentru confracții săi cât și pentru pelerini, un simbol de asceză, un model de simplitate, un exemplu de iubire. Și când s-a vestit moartea lui, din toate părțile au venit mulțimi de oameni care nu doreau decât să ia puțină țărână de pe mormântul lui, fapt unic în anele Athosului, ca să ducă în patria lor această sfântă binecuvântare. Într-atât li se părea acestor exploratori din altă lume că este o vie mărturie a adevăratei Ortodoxii, încât numai vederea acestui pământ le evoca pe Sfântul Precursor, pe nebunii întru Hristos și, amestecați cu Francisc din Assisi al lor, pe sfinții din icoanele bizantine.

Deja părase această lume celălalt mare aghiorit, zelotul Calinic din Katounakia, în timp ce părintele Avacum era doar la începuturile luptelor sale spirituale, acolo, în singurătatea Viglei sale. Și când mai târziu, la Marea Lavră, copilul cel curat din Symi ajungea la apogeu, părintele Iosif din Eghina, cel de-al treilea astru al Ortodoxiei, se afla la sfârșitul cursei sale spirituale, căci cu adevărat aceștia trei sunt stele pe firmamentul Bisericii, acești trei mărturisitori ai credinței, apărători ai vechiului calendar ortodox: Calinic din Katounakia, Iosif din Eghina și Avacum din Lavra. Trei fântâni ale mântuirii, de unde cei care au rămas credincioși Ortodoxiei Părinților sorb o apă de dumnezeiască consolare.

Sfântul Ioan Gură de Aur, în a treisprezecea Omilie a sa asupra Genezei, îi îndeamnă pe credincioși, dacă vor să scape de monstrul iadului și să obțină Împărăția Cerurilor, să se înfrumusețeze cu două podoabe: o dogmă dreaptă ("orthos") și o purtare virtuoaasă. Asupra acestor precepte părintele Avacum priveghea și le păzea ca pe lumina ochilor. Și nimic nu a putut împiedica - nici asceza lui, nici virtutea lui personală, nici rugăciunile lui, nici lacrimile sale - ceea ce începuse el să presimtă: o nouă erezie care a apărut în 1924 ca o simplă inovație și care a urmat mai târziu. El a reacționat îndată urmând Părinților, preferând să sufere până la moarte, fără să crâcnească, în cinstea lui Hristos, toate necazurile

sortite celor care vor să ducă o viață în armonie cu Sfânta Tradiție a Bisericii.

Dar, pentru toți, persoana lui Avacum era ca o vie proclamație, ca și cum ar fi strigat cu tărie: "Cel care iubește pe aproapele său este cel care-L iubește pe Hristos. Dar numai acela Îl iubește pe Hristos cu adevărat, care păstrează poruncile Sale neschimbate." El însuși, pentru a păzi aceste porunci așa cum dorește Dumnezeu, prin marea lui asceză își purifica și își ilumina întreaga lui ființă. Era ca un filtru care nu permitea trecerea decât a cuvântului, a gestului care producea celuilalt întotdeauna o bucurie, căci această vorbă, această atitudine era de fiecare dată singura perfectă.

Adevărul este că Avacum a suferit mult în timpul vieții, plângând și întristându-se în adâncul pustniciei sale. Dar în această vale a plângerii, întotdeauna, în mijlocul rugăciunilor pe care le aducea lui Dumnezeu, inima lui se bucura. Nici un moment rugăciunile n-au încetat să-i aducă bucurie inimii. "Omul este născut pentru bucurie, nu pentru tristețe, spunea el. De ce oamenii își procură bucuria de la niște idoli? Credeți-mă, ei plătesc scump pentru a-și cumpăra această bucurie, în timp ce bucuria lui Dumnezeu nu costă nimic! Cât despre mine, nu am nimic altceva decât pe Hristosul meu cu bucuria Sa." Astfel, fără să vrea, el dovedea că ajunsese la măsura adevăratului monah, care se bucură de Hristosul care a venit să locuiască în sufletul lui. "Niciodată

n-am spus o minciună și nici n-am făcut o glumă", se mărturisea el cu simplitate unui pelerin, lăsând să se vadă luptele necunoscute celor mai mulți, cărora el s-a dedicat pe toată lungimea vieții.

Noi, scriind această biografie, nu am dorit să ne împotrivim obiceiurilor timpului prezent și să impunem ideea unui nou sfânt. Nu este decât o simplă datorie pe care o avem față de părintele Avacum, veselul pustnic, părintele duhovnicesc de la Vigla, cel care ne-a catehizat când eram doar niște tineri monahi, învățându-ne să nu stricăm vechea Tradiție ortodoxă, cea adevărată, pe care am primit-o simplă și curată, în timpul privegherilor, posturilor și metaniilor, al primirii de străini, așa cum ne-au transmis-o Părinții pe care i-am văzut până în ziua de astăzi luptând până la moarte împotriva falsificărilor și contrafacerilor al căror obiectiv este, nu numai în exterior, ci și în interior, în acest secol de apostazie! Iată ce ne-a învățat smeritul Avacum, fără fanatism, arătându-ne doar fermitatea mărturisitorului, pe care însă o potolea dulceața sfântului din el. Nu au fost heterodocșii cei care ne-au vorbit astfel: tonul lor era altul, ei ne batjocoreau pentru că doream să-l imităm pe părintele Avacum și îndată ce deschideam gura, ne covârșeau cu amenințări.

Dar pentru râvnitorul cu picioarele goale de la Vigla, dorința de dumnezeire, sporită încă de lectura continuă a scrierilor inspirate, l-a făcut asemenea părinților teofori, în care, înaintea lui,

trăia adevărul Ortodoxiei. Și a fost același Avacum, acest intim al lui Dumnezeu, care, întărindu-ne pe stâncă credinței adevărate, a știut atât de bine să ne vrăjească pentru a nu bea niciodată cu heterodocșii din vinul falsificat, ci a bea doar vinul curat al Bisericii, cea una și indivizibilă, vinul curat, fără amestec, asemenea celui care ieșea din ciorchinii de struguri atunci când, în mănăstirea lui, el însuși îi storcea sub picioarele lui feciorești.

Chiar și după moartea lui îi datorăm recunoștință, pentru că până în ultima sa zi am văzut cum cuvintele prindeau viață pe figura lui, devenind pâinea albă și proaspătă care sătura foamea noastră. De aceea astăzi, fiecare zi ce trece devine mai dureroasă, lipsită de prezența lui, căci de când a plecat de lângă noi locul lui a rămas gol, în timp ce foamea noastră a dăinuit și setea noastră a ajuns la culme.

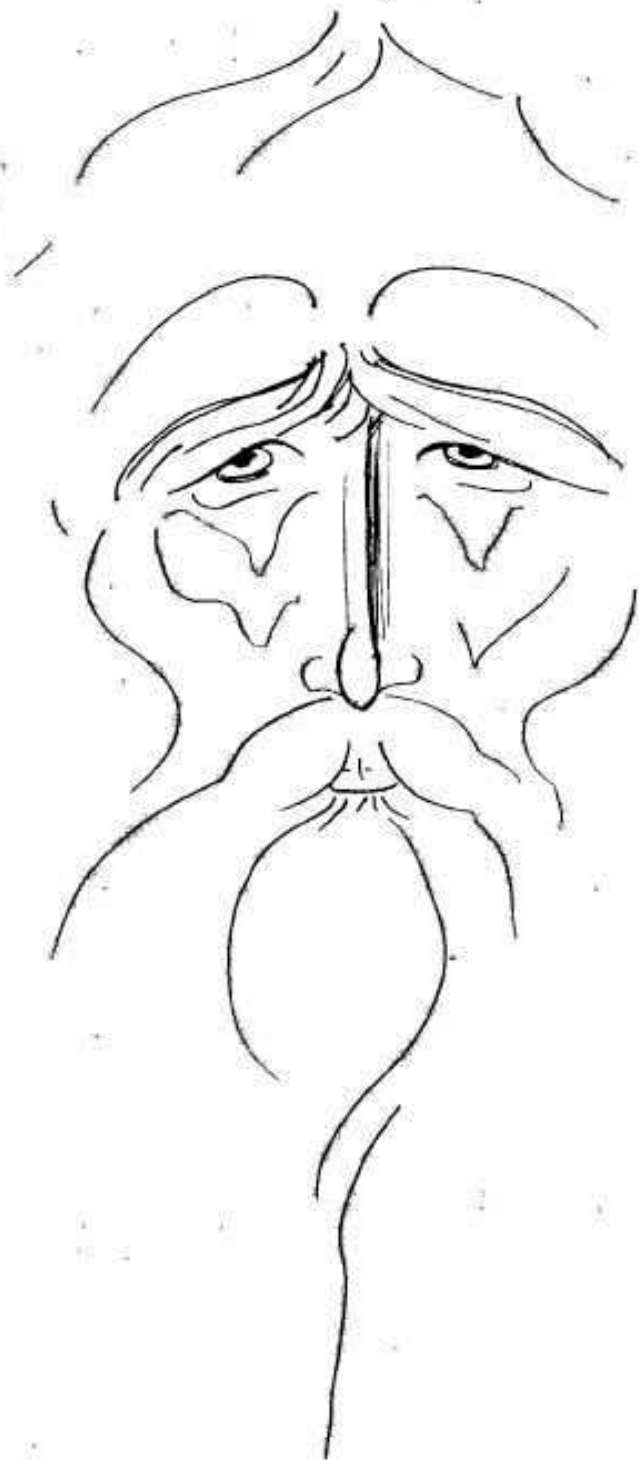
Pentru a încheia, vom mulțumi tuturor aceluia care ne-au ajutat cu amintirile, cu fotografiile lor și cu diverse documente. Ei sunt foarte numeroși, printre care vom menționa în mod special pe Prea Sfințitul Augustin Katsambiris, arhimandrit, părintele Nectarie, părinte spiritual al mănăstirii Sfântului Nil, părintele Vasile, ieromonah de la Lavra, părintele Savvas Phoundis, monah atonit, părintele Pavel de la Vigla, părinții Efrem și Vartolomeu de la Marea Lavră, Părintele Petru, preotul de la Protaton, doamna Irina Pantelion, nepoată a pustnicului, precum și

domnii Bazoni, Rodios, Dimitrios și Savvas Papatthemelis. Mulțumim de asemenea în mod particular evlavioșilor frați în Hristos ai părintelui Avacum, preaiubiții lui în Domnul, K. Armenakis și S. Tsitsiridis, cărora, cu o lună înainte de sfârșitul său, pustnicul le-a povestit viața lui încă din lume, din epoca dinaintea venirii la Muntele Athos.

Noi dorim ca această micuță carte să se constituie într-un îndemn pentru sufletele care vor să meargă în urma neuitatului părinte, care timp de șaizeci de ani a știut să viețuiască în Hristos, înfrumusețând cu prezența sa "Grădina Maicii Domnului". Fie ca prin rugăciunile tale, părinte Avacum, Domnul să oprească pentru încă o vreme dreapta Lui mânie asupra noastră, din pricina păcatelor noastre.

Theodoret, monah la Schitul Intrării în Biserică a Maicii Domnului - Kapsalos, Muntele Athos, august 1984.

Tinerețea unui sfânt

La Symi, o mică insulă a Dodecanezului, în 1894, avea să se nască acela care pentru lume nu era decât un micuț Antonie - Antonie Gaitanos - dar care pentru Dumnezeu era deja Avacum.

Părinții lui, George și Irina, aveau amândoi frică de Dumnezeu. Antonie era primul lor născut, iar după el au urmat încă cinci copii: Haritomeni, Panaghiotis, Christos, Spiros și Vasile.

Meseria tatălui său era cea tradițională în insulă, de pescar de bureți. Ca pe toți cei din insulă, marea îl reținea toată vara. Iar când venea iarna, el avea două prăvălii de care se ocupa. Părintele Avacum povestea: "Cele două magazine pe care le avea tatăl meu îi ocupau tot timpul iernii, căci vara se dedica cu totul pescuitului de bureți, pe care nu-i culegea cu mașinile, ca acum, ci cu propriile sale mâini, scufundându-se în adâncul mării, la optzeci de metri și culegându-i de sub pietre. O, era un om sfânt tatăl meu."

Micuțul Antonie, "Antonaki" cum era numit, a trăit în apropierea Lemonitisei. Pentru Symi de

atunci, înfloritoare cu cei optsprezece mii de locuitori ai săi, era un cartier frumos, al lămâilor, cu case spațioase și bine rânduite. Dar ceea ce îl atrăgea cel mai mult pe Antonaki era biserica. Ea era închinată Intrării în Biserică a Maicii Domnului. Acolo, în umbra Preacuratei și Preamilostivei Maici a crescut acest copil. Nu erau decât câțiva pași de la casa lui. A se duce acolo în fiecare dimineață devenise pentru el un obicei, chiar o necesitate.

Ajuns cântăreț la biserică, zilnic se ducea să cânte seara și dimineața. Doar duminicile și la marile sărbători veneau niște coriști care făceau turul bisericilor insulei. În zilele când Antonaki nu cânta, stătea în altar și ajuta. Copiii îl tulburau mult prin neastâmpărul lor. El îi învăța să se îmbrace cuviincios și să stea liniștiți în timpul slujbelor. Era mereu cu ochii pe ei! Era sever cu ei! Odată chiar, pe unul care făcuse o prostie l-a pedepsit să stea în genunchi tot timpul Sfintei Liturghii. Între timp, micuțul neastâmpărat a crescut, chiar a ajuns profesor de litere. El a povestit această istorie compatrioților lui, nu fără nostalgie, și de la ei am cules-o noi.

Antonie era îmbrăcat cu un fel de jachetă lungă și mare, ceva intermediar între o haină de lume și haina unui monah, ceea ce îl făcea să fie cu totul aparte de ceilalți copii. Deși era de vârsta lor, el era deosebit întru totul. Când își făcea semnul crucii, părea că se aruncă în față cu ambele brațe ca să îmbrățișeze ceva, și aplecându-și capul puțin într-o

parte zicea: "Hristosulețul meu, Hristosulețul meu!", ceea ce în dialectul symiot înseamnă: "Micuțul meu Hristos, micul meu Domn!"

Același copil mai povestea că Antonie, când vedea la biserică steagurile procesiunilor brodate cu icoana Învierii, își simțea inima de copil aprinzându-se de dorul de a-L îmbrățișa pe Hristos. Acestea erau semnele care prevesteau în el pe viitorul monah, îndrăgostitul de Împărăția lui Dumnezeu.

Iubea, de asemenea, pelerinajele la nenumăratele mici biserici, peste două sute, presărate în câmpurile insulei. Mama lui, ca să aibă ce mânca pe drum, îi pune în săculeț puțină pâine, măsline și fructe ale sezonului respectiv. Micuțul pleca fericit peste văi și dealuri! Dar era destul să-i apară în cale niște țărani care să-i ceară ceva de mâncare, și imediat, cu toată râvna, le dădea propria lui pâine.

Odată s-a aventurat prea departe, până la biserica Sfântului Ioan Teologul, la peste două ore de casa lui. A aprins lumânările și multă vreme s-a rugat. Când i s-a făcut foame, s-a repezit la săculețul lui, pe care l-a găsit gol, uitând că dăruise țăranilor tot ce avusese de mâncare. Văzând că nu mai are nimic, fără să se tulbure s-a întors la rugăciune. La un moment dat, privind din întâmplare pe fereastră, a văzut ceva pus pe marginea ei. Ce era acel ceva acolo sus? Era o bucată de pâine caldă, ca și cum tocmai fusese scoasă din cuptor. Micuțul Antonie, mâncând-o, mulțumea din toată inima lui Dumnezeu.

O tânără femeie din Symi, doamna Nicoli, povestea că Irina, mama sa, după un prim copil, multă vreme nu a mai avut alții. "Antonaki, care avea pe atunci zece ani, o vizita adesea și mereu o sfătuia să sărute o icoană a Sfântului Fanurie, căci cu siguranță va avea un fiu, pe care să-l numească Fanurie. Lucrurile s-au petrecut așa cum proorocise Antonaki. După puțin timp a adus pe lume un fiu, pe care l-a numit Fanurie, apoi am urmat eu, Kyra, și după mine, Evanghelia, Ioan și Vasile."

Mărindu-se, Antonie a devenit ajutor de iconograf, dar stăpânul lui era foarte exigent și nu-l lăsa decât să amestece culorile. Când era singur însă, încerca să facă icoane, simțind că îl ajută foarte mult în încercarea de a da o formă celor mai sfinte doruri ale sale. Într-o zi, maestrul lui a plecat la Rodos pentru afaceri. Antonie a continuat să studieze pe lângă părintele Nicolae Dromeos. Era un om bun, și fiindcă era bătrân și-și simțea sfârșitul aproape, dorea mult să găsească pe cineva căruia să-i transmită secretele artei sale. "Cu adevărat, explica părintele Avacum, acesta m-a învățat meseria. Eu pictam trupurile și el figurile." După trei luni părintele Nicolae a adormit în Domnul și Antonie a continuat singur meseria sa. Curând chiar, a putut să-și vândă din operele sale cu douăzeci și cinci de drahme bucata. "Din acestea, spunea el cu mândrie, am câștigat douăzeci și cinci de metzitia. Patru metzitia echivalau cu o liră turcă."

Și-a instalat atelierul în chioșcul din parcul Lemonitisei, unde veneau toți copiii din vecini să-l admire cum picta. Iar el, în afară de frumoasele cuvinte ce le spunea, le dădea chiar culori, ca să-i ocupe cu ceva. Era foarte tânăr pentru a fi pictor de icoane, și operele sale sunt mai puțin produse artistice, cât dovezi ale spontanei lui credințe copilărești. Aproape toate icoanele sale sunt de o mare simplitate, ca de altfel el însuși. Mai toate reprezintă pe Sfântul Fanurie Taumaturgul, sfântul de curând cunoscut, pe care Antonie și-l alesese drept patron.

N-a trecut multă vreme, pentru ca toți să afle că Antonie devenise iconograf sau, cum spun grecii, "haghiograf". Au început deja să-i curgă comenzile. Într-o zi au venit să-l vadă cei de la biserica Sfânta Irina de pe malul mării, din micuțul port. L-au rugat să-l picteze pe Sfântul Fanurie, pe care doreau să-l pună în biserică. Cu mare bucurie Antonie s-a apucat de lucru, și nu după mult timp, el însuși a dus icoana la acea biserică. "Atunci, spunea el, m-a cuprins dorul de a face eu însumi biserica mea, a Sfântului Fanurie."

Dar a deveni ziditor al unei biserici era un lucru mare! Cu ce putea să facă aceasta micul nostru pictor? Cu puținele sale resurse de tânăr haghiograf?! Erau dificultăți, aproape imposibil de rezolvat! Într-o noapte, pe când Antonie visa treaz la planul lui măreț, la dimensiunile bisericii sale, deodată i-a apărut însuși Sfântul Fanurie, identic cu cel pe care îl pictase

el. "Sfântul a ieșit din icoană și s-a făcut viu, zicea Avacum, m-a luat de mână și m-a dus la locul unde își dorea biserica lui: Aici tu vei zidi biserica mea! Locul pe care mi l-a arătat era o mică vale, care semăna în mod ciudat cu cea de la Vigla din Muntele Athos, dar mult mai ferită de vânt."

Acest vis, Antonie nu l-a dezvăluit nimănui. A întrebat-o doar pe mătușa lui, cui aparținea acea mică câmpie. "Acea? Este a Mariei Smaragdie" i-a răspuns ea. Antonie n-a stat multă vreme pe gânduri, s-a dus îndată la doamna respectivă, cerându-i să vândă terenul. Dar ea l-a refuzat categoric, cu toate explicațiile lui. S-a întors tare trist acasă. După numai câteva zile Sfântul Fanurie a apărut doamnei în vis, spunându-i cu asprime: "Du-te mâine la primărie și dăruiește-i câmpul!" Mare frică și cutremur au cuprins-o pe Maria. Astfel, în aprilie 1912 acel câmp a trecut la alt proprietar.

Acel loc, pe care localnicii îl numeau "Nimouraki", era la destinație de o oră de Chora, capitala insulei Symi. Nu departe se afla o grădină care de peste cincizeci de ani era cu totul părăsită. "Atunci, zice Avacum, am construit un fel de troiță, o căsuță foarte mică pentru icoane, unde abia putea cineva să stea prosternat în genunchi înaintea icoanelor. Erau mai multe în interior: cea a Sfântului, cea a Sfintei Treimi, cea a Maicii Domnului și altele încă."

Era smeritul început al viitoarei biserici.

După un vechi obicei, care se menținea încă în regiune, în fiecare sâmbătă seara și în ajunul sărbătorilor femeile se duceau la aceste mici biserici presărate și părăsite pe tot cuprinsul insulei, și aprindeau lumânări, rugându-se acolo.

Odată, venind ele la biserica Sfântul Vasile, au zărit micuța troiță a lui Antonie, toată albă, și și-au spus: "De ce să nu mergem și la Sfântul Fanurie să aprindem lumânări?" "Din acele timpuri, explica Avacum cu un zâmbet care îi ilumina chipul de copil, deși bătrân și ridat, de atunci biserica mea micuță era plină de lume."

Acolo sus începea primirea multor vizitatori. Totuși ceasul încercării nu era departe.

Biserica Sfântului Fanurie

Venerarea icoanei Sfântului Fanurie și pelerinajele credincioșilor evlavioși veniți de jos ca să aprindă lumânări acolo, au ținut timp de aproape două luni. Dar diavolul turba! Și într-o dimineață, pe când Antonie mătura pe jos în jurul micuței coloane cu icoane, i s-a părut că vede o siluetă de călugăr care urca dealul, și cu pași mari și repezi se îndrepta spre capelă. La început nu-l putea distinge bine, dar apoi l-a recunoscut pe episcopul episcopului, părintele Kriticos, bine cunoscut în toată insula. Tânărul haghiograf a simțit o tulburare în inimă, un frison l-a cuprins în tot corpul. Ce să fie oare? De ce la ora aceea matinală, în plin soare, urca la el peste câmpuri acest personaj oficial? Cu siguranță urca la Sfântul Fanurie!

Până să se dumirească, vizitatorul intrase în micuța troiță, și fără nici un salut s-a apucat să dea jos icoanele, una câte una, făcând o grămadă mare. Ieșind afară, a răcnit la Antonie, care încremenise: "Cum ai îndrăznit să faci asemenea lucru fără să-l avertizezi nici pe episcop și nici pe mine?" "Pentru

că... s-a bâlbâit Antonie, ... Sfântul mi-a apărut." Și în marea lui tulburare a adăugat: "În fond, nu aveți decât să vă descurcați cu el." Dar papa Kriticos nici nu i-a mai răspuns, și cu vrafal de icoane sub braț a început să coboare dealul, bombănind : "Oh! Nu mă mai prinde nimeni călcând pe aici! Voi povesti totul episcopului!"

"Acest fapt, suspina Avacum, m-a amărât mult de tot. Dar nu am încetat să mă rog Sfântului și lui Dumnezeu strigând: Ce să fie, Doamne? Ce să fac, Sfinte? Ajută-mă măcar să cumpăr var și pietre!" Apoi, tot timpul verii, Antonie n-a mai urcat deloc la troiță de frică să nu-l prindă oamenii episcopului și să se sfârșească astfel toată devoțiunea lui pentru Sfântul Fanurie. Femeile însă continuau să meargă la troița fără icoane, tămâiau și aprindeau lumânări, căci micuța capelă nu fusese dărâmată. Antonie însuși s-a asigurat de aceasta, în cursul pelerinajelor pe care continua să le facă; se apropia până la capelele din jurul troiței sale, căci insula era plină de astfel de capele.

A trebuit să mai aștepte până în decembrie 1912, ca să poată lucra cu seriozitate la zidirea bisericii sale. La început a scoș pietrele cu târnăcopul, apoi a adunat tot noroiul de dedesubt. A trebuit să cumpere varul, zece chintale, pe care puțin câte puțin, în fiecare zi, l-a urcat pe deal. După ce a urcat tot varul, a făcut trei gropi, unde să-l pună să se dizolve. Ce mare curaj avea micul nostru

ziditor! Nu se mai gândea la lumea de jos, din capitală. Arhiepiscopul nu l-a împiedicat. Iar la numai trei luni de zile după ce papa Kriticos smulse icoanele lui Antonie, cei doi fii ai lui care trăiau în America, doi băieți solizi și sănătoși, au murit, sub privirea medicilor neputincioși. Toată lumea îl deplângea, chiar și femeile care se duceau sus la troița Sfântului Fanurie, iar una dintre ele a zis indignată: "Această nenorocire pe care o suferă acum este pedeapsa pentru batjocorirea pe care a făcut-o Sfântului."

În martie 1913, toată împrejurimea era plină de materiale: pietre, scânduri, var, pământ, era un spectacol care-l umplea pe Antonie de mari speranțe! Nu mai era nevoie acum decât de brațe de muncă, pentru a ridica "casa lui Dumnezeu". În sfârșit, la 9 martie, ziua celor Patruzeci de Mucenici din Sevasta, Antonie a găsit la prăvălia tatălui său oamenii care îi trebuiau: trei zidari și un pietrar. Sosise ceasul cel mare. Îi mai lipsea încă ceva, de care tânărul hagiograf nu se putea lipsi: binecuvântarea tatălui său. Îi vorbise deja de proiectul lui, iar răspunsul tatălui nu fusese prea încurajator: "Oare n-avem noi destule neazuri, ca tu să ne adaugi acum altele?" "Dar, tată, a răspuns Antonie, Sfântul mi-a apărut... Eu nu doresc nimic altceva decât binecuvântarea ta. Lucrătorii sunt acolo, gata de a începe..." În cele din urmă, tatăl, întorcându-se către soția lui, a zis: "Să-i dăm această binecuvântare pe care ne-o cere,

vom vedea ce va face cu ea! Așa deci, fiule, fie ca Dumnezeu și Sfântul Lui să te lumineze. Ai acum binecuvântarea mea."

Antonie cu lucrătorii lui nu au muncit mai mult de două zile în valea Sfântului Fanurie, că deja vocea lui Meletios, ieromonahul din Parianos, a răsunat cu putere în urechile lor: "Ție, Stăpâne, care ai întărit cu putere pământul sub aceste fundații, și noi astăzi, Domnul nostru, închinăm această viitoare biserică slavei Tale și Te rugăm, Te implorăm să întărești această casă a ta în vecii vecilor." Apoi, pe piatra pe care i-a prezentat-o Antonie, a făcut semnul crucii cea de viață făcătoare și a așezat-o la baza fundației: "Pe piatra de nezdruccinat a poruncilor Tale, Doamne, întărește Biserica Ta!"

Costas, șeful de echipă, și oamenii săi s-au dăruit zidirii cu tot sufletul. Astfel că nu mai târziu de patru zile ajunseseră cu zidirea până la înălțimea unde trebuia să fie cupola bisericii. Apoi, părăsind lucrarea, au coborât în sat pentru a pregăti zidirea boltei. Nici Antonie nu a pierdut timpul, ci s-a apucat să cumpere cei o sută de stâlpi de la Santorin, necesari pentru ridicarea cupolei. Și după această a doua operație, rezultatul era magnific! Clădirea era terminată! Nu mai lipseau acum decât iconostasul și decorarea interioară. Dar nici aceasta n-a durat mult, cu un astfel de ziditor plin de zel și râvnă în a lucra casa Sfântului. Marea durere era însă că toată această frumoasă lucrare nu primise aprobarea

arhiepiscopului. Absurda sa interdicție oprea astfel slujirea Sfintei Liturghii acolo! Dar Antonie, care își pusese toată nădejdea în Dumnezeu și în Sfântul Fanurie, nu s-a lăsat doborât de amărăciune, ci a continuat cu mare zel să achiziționeze cele necesare încă pentru finisarea bisericii sale, restul lăsându-l pe seama Sfântului; astfel că minunea nu s-a lăsat mult așteptată!

Într-o zi, pe când Antonie cobora prins de oboseală, s-a întâlnit nas în nas cu papa Sotiri, care i-a zis: "Ai auzit noutatea, Antonie? Că va fi sfințită biserica ta, a Sfântului Fanurie, în ziua sărbătoririi Tuturor Sfinților? Poți deci să începi pregătirile!" "Ah,...cum așa?" s-a bâlbâit Antonie plin de uimire. "Ei bine, iată, primarul împreună cu arhiepiscopul au plănuit să sfințească biserica, pentru că acest fapt va contribui cu siguranță la afluența oamenilor. Iar ei s-au gândit să profite de această ocazie, pentru a vinde acțiunile vaporului care s-a construit în Pireu. Astfel vor reuși două lovituri dintr-o dată! Dar se temeau că poate proprietarul bisericii nu va primi acest lucru." "Ei bine, a răspuns Antonie, toți banii pe care femeile îi vor dărui bisericii, eu îi voi dărui pentru vapor." Cât era de dezinteresat hagiograful nostru!

La 1 iunie 1914, în jurul bisericii Sfântul Fanurie se găsea o mare de oameni. Pentru a-l sărbători pe Sfânt și a sfinți biserica lui, oamenii au venit cu miile. După dumnezeiasca Liturghie au fost împărțite

sute de prescuri tuturor pelerinilor. Pentru slujire, Antonie a trebuit să împrumute vasele necesare de la Lemonitissa, accesoriile din altar, sfeșnicele, candelarele, și apoi la masa de obște care a urmat, Antonie a fost văzut alergând peste tot, aducând apă pentru a-și răcori oaspeții. La urmă, toți s-au perindat înaintea lui, mulți pentru a-l felicita din tot sufletul. Femeile îi strecurau drept mulțumire, mulți bani în buzunar. Dar toți acești bani strânși, care ajungeau la peste șazeci de metzitia, plus ce mai avea el strâns, i-a oferit ca binecuvântare celor care făceau coletă pentru vapor!

Toată plăcerea și bucuria sufletului său erau că, în sfârșit, se realiza visul de a zidi și de a se sluji în biserica dăruită Sfântului iubit! Când lumea a început să se risipească, Antonie a rămas singur, fericit lângă Sfântul lui. Aceste amintiri le retrăia cu două luni înainte de moarte, zicând cu bucurie celor din jur: "Eu rămăsesem acolo sus, singur... eram plin de fericire și bucurie."

În drum spre monahism

Cu adevărat în acea zi, rămas singur sus, Antonie se simțea fericit în singurătate și liniște, mediul în care îi plăcea să-și odihnească sufletul simplu și nevinovat. El nu știa prea multe lucruri. Mai tot timpul și-l petrecea în rugăciune, iar Sfintele Scripturi și scrierile Sfinților Părinți multă vreme nu le-a cunoscut, până ce nu a venit încercarea care să-i arate marea lui ignoranță. Căci cu adevărat pentru Antonie, care făcea parte dintre cei ce iubesc pe Dumnezeu, toate lucrurile nu puteau să meargă decât spre bine.

Odată, într-o după-amiază liniștită, au venit să viziteze biserica lui doi elevi de liceu, care au început să-l ocărăscă cu vorbe necuviincioase și cu blesteme, fără pic de rușine. Cine știe din ce literatură sordidă își însușiseră aceste păreri, niște elevi atât de tineri. Diavolul, desigur, care nu reușise să pătrundă în imaginația virtuosului nostru ziditor de biserică, s-a folosit de ei pentru a-i murdări inima și duhul curat. El le-a replicat pe dată: "Sunteți dezgustători! Abia

ați ieșit din liceu! Iată ce ați învățat! Cum îndrăzniți să spuneți astfel de răutăți fără să tremurați de frică? Suflete fără Dumnezeu! Nu vă este rușine, nu vă este frică?" Ei au încercat să murmure ceva. "Ah! Când mintea rătăcește... Mă scârbiți cu totul! Păsări nenorocite! Hai, ieșiți de aici, repede, să nu vă mai văd niciodată!"

Bunul nostru pustnic gândea mai târziu cu disperare: "Ce este de făcut? Voi mai întâlni, desigur, mulți astfel de oameni." Se gândi să se ducă să ceară sfat de la papa Meletios, ieromonahul. Să fie el povățuitorul lui, de ce nu? Pe acesta și l-a ales de învățător, iar acesta l-a trimis îndată să caute în sat, la cei bogați, două exemplare ale Vechiului Testament. Imediat au început lecțiile: comentarii, rostiri pe dinafară ale unor capitole întregi. Așa îl povățuia Meletios. Iar Antonie, care nu avusese niciodată o sete mai mare decât aceea de a se instrui în lucrurile divine, acum se hrănea pe săturate cu Cuvântul lui Dumnezeu. Și de dimineața până seara și invers, era cu Sfintele Cărți în mână. Parcă despre el vorbește Psalmul: "Fericit bărbatul care nu merge după sfatul celor răi, ci care își află bucuria în legea lui Dumnezeu, la care meditează ziua și noaptea."

Pentru acest fapt, a păstrat întotdeauna o profundă recunoștință părintelui Meletios. Cu câteva zile înainte de sfârșitul lui, vorbea cu simplitatea-i obișnuită despre primul învățător care îl inițiasse în tainele Sfintelor Scripturi. "Părintele Meletios m-a

învățat la început, și apoi a fost tot harul divin! Vechiul Testament îl știu în întregime pe de rost! De asemenea și pe cel Nou! Astfel mă pregăteam la apostolat și predicam lumii mai înainte chiar de a veni aici!"

În 1975, doi tineri au venit să-l roage să meargă împreună cu ei pentru a vorbi lumii. Ei apreciau acest mare dar, această harismă de predicator, de care mulți aveau să se folosească! Dar Antonie, cu simplitatea și seriozitatea lui, le-a răspuns: "Predicile le-am ținut în tinerețile mele." Acum, că trebuia să se roage pentru toți, era foarte ocupat cu cele treizeci de persoane, uneori peste patruzeci, vara mai ales, care veneau zilnic să-l vadă și să-i ceară sfaturi. De altfel, fugea de slava omenească, fapt pentru care n-a părăsit nici o zi Sfântul Munte. Într-adevăr, a mărturisit iubitului său frate Efrem, care era preot la Lavra, teama de prea multe laude.

Din 1914 până în 1919, Antonie nu a avut altă grijă în minte, decât biserica sa, a Sfântului Fanurie. Pe atunci, se slujea zilnic Sfânta Liturghie și Vecernia la biserica lui, flacăra de dragoste pentru Dumnezeu arzând în inima cea tânără! Îl adora pe Dumnezeu, și această dragoste îl făcea să trăiască fericit; vorbea cu Dumnezeu, lucru mai obișnuit și mai necesar pentru el, chiar decât îi erau pâinea și apa pentru trup!

În același timp, se apropia marele moment, cel al părăsirii lumii. Acum, vulturul din insulă nu se

mai putea odihni decât la umbra ascezei sale, a evlaviei sale. Acum voia să se măsoare, voia să fie încercat, voia să ducă "lupta cea bună", pe care Părinții ne îndeamnă s-o purtăm în ascultare, departe de lume, prin vastul pustiu al deșertului, această maică hrănitore a tuturor marilor suflete.

Prima lui legătură cu monahismul o datorează unei călugărițe din Symi, care i-a influențat viața în mod decisiv. El povestea că în ziua în care asistase la transportarea osemintelor acestei preafericite, sfințele sale moaște răspândeau un parfum minunat. Ortodoxia noastră este asemenea unei pregustări a paradisiului, care se dobândește doar prin asceză și purificare, și se comunică prin exemple, așa cum o lumânare se aprinde de la altă lumânare. Dacă încercăm să aflăm începuturile spirituale ale lui Antonie, acestea au fost, cu adevărat, în tinerețea lui sfântă, această tinerețe petrecută în ritmurile dumnezeieștii Liturghii, în lucrările iconografice, în plimbările lui la toate bisericile părăsite din insulă, tinerețe scursă sub harul divin, acolo, sub parfumul florilor câmpului și buna mireasmă a mării.

Mai târziu, în viața de monah, n-a făcut decât să lase să crească în el dorul și dragostea de Dumnezeu. Iar acum, simplu și spontan, cu multă generozitate transmitea mulțimii care venea la el fructele acestui dor: dorința de simplitate, dragostea de slujbe și rugăciune, râvna pentru asceză, și tot zelul pe care îl avea. Acesta era mediul lui preferat,

în care îi plăcea să trăiască și, prin luptă, să evolueze, el, acest viitor fiu al Mării Lavre.

În vara lui 1919 a plecat spre Ierusalim, voind să se facă monah în faimoasa mănăstire a Sfântului Sava. Setea lui de Dumnezeu îl trăgea către izvoarele cele mai curate ale ascetismului, acolo unde, într-o sfântă ascultare, cu multe osteneli și necazuri, îngeri în trupuri omenești cântaseră slava lui Dumnezeu.

Rodosul a fost prima sa etapă, unde a trebuit să se pună în ordine cu autoritățile. A fost nevoit să stea un an întreg acolo, pe lângă Mitropolitul Apostolos, ajutându-l pe arhiepiscop sau îngrijindu-se de grădină. Înainte de plecarea din insulă, acest ascet fără un ban împărțise puținul care îi mai rămăsese săracilor nevoiți să împrumute bani pentru a-și plăti datoriile, confirmând faptul că cine iubește pe Dumnezeu, iubește de asemenea pe oameni. Dar din fericire, dumnezeiasca Providență veghea asupra fiului său.

La Rodos se zvonise că umilul grădinar al arhiepiscopului știa să picteze icoane. Au venit atunci să-l roage să picteze frescele Sfântului Nicolae și Sfântului Anastasie, și altele mai modeste. Astfel, Antonie a reușit să strângă patruzeci de metzitii. "Era, spunea acum bătrânul Avacum plin de bucurie, de două sau trei ori mai mult decât ceea ce dăruisem ca milostenie." Astfel, când a urcat pe vaporul ce ducea spre Ierusalim, Antonie avea cu el peste o mie de drahme.

Dar la Jaffa, unde au ancorat, căpitanul i-a cerut actele, care din nefericire erau în neregulă. La Rodos uitase să meargă la Consulatul Marii Britanii să-și pună vizele necesare, căci pe vremea aceea, aproape toată Anatolia era sub protectorat englez. Antonie nu avea deci dreptul să debarce, fiind nevoit să meargă spre Egipt și să coboare în cele din urmă în portul Alexandriei. Era vremea Paștilor Domnului. Oamenii care l-au văzut rătăcind fără nici un ban, l-au înștiințat pe Patriarhul Fotios de acolo, acesta trimițându-i trei pâini și cincisprezece ouă.

Chiar în seara aceea s-a imbarcat pe un vapor austriac care mergea spre Triest. Pe când se apropiau de insula Creta, Antonie a auzit marinarii strigând pe grecește: "Aproape! Aproape!" L-a rugat pe căpitan să-l debarce acolo și chiar în seara aceea s-a dus la Mitropolitul Titos din Heraclion. Mitropolitul l-a îndrăgit pe loc și a vrut să-l trimită la mănăstirea de la Ankaretos, unde el însuși devenise monah. Antonie a aflat, însă, de la niște copii că acolo nu va fi lăsat să poarte haina monahală decât sâmbăta și duminica, iar în restul săptămânii umblau la lucrul câmpului în pantaloni și caschetă.

Antonie nu dorea astfel de călugărie și nu știa ce să hotărască. În timp ce se frământa, un călugăr din Creta l-a întrebat: "Dar de ce nu te duci tu la Sfântul Munte Athos?" Antonie s-a luminat de îndată și o sfântă nădejde l-a cuprins. "La Sfântul Munte?"

Dar cum se ajunge acolo?" Monahul i-a explicat, iar Antonie l-a îmbrățișat și i-a dăruit cincizeci de drahme. Puținul timp pe care îl mai avea de petrecut în lume, l-a folosit predicând sub cerul liber. Acestea au fost primele sale predici. Explica uneori texte grele din Scriptură, pe care le interpreta simplu, și prin comparații ingenioase, inspirate chiar din necazurile călătoriei sale. Prima predică a avut loc în grădina celor Trei Arcade: "Pentru că nu am aflat pe nimeni care să mă lămurească că trebuia să merg la Consulatul englez, să mă asigur astfel că actele mele sunt în regulă, n-am reușit să ajung la Ierusalim, la mănăstirea Sfântului Sava, așa cum plănuisem. Ei bine, în același fel, dacă fiecare dintre noi nu are grijă să-și pună în regulă actele sale aici jos, pe pământ, nu va putea să ajungă nici la Ierusalimul de sus."

Sufletul lui Antonie s-a liniștit cu desăvârșire la gândul că se va duce la Sfântul Munte. "Totul mergea foarte bine, își amintește el. Ah! Cu adevărat, totul nu era decât bucurie... Ca și neașteptata întâlnire cu fratele meu în Pireu!"

A urcat mai întâi la Atena, unde s-a oprit numai pentru puțin timp. Dar din nou a avut ocazia să predice cuvântul lui Dumnezeu. Părul lung și barba mare l-au determinat însă pe episcop să-i poruncească să plece la o mănăstire, suspectându-l că umblă de capul lui. Antonie s-a supus cu bucurie, singura lui dorință fiind aceea de a deveni monah.

Această viață nouă era singura capabilă să-l încânte, să-l schimbe, să-l transfigureze în soldat al lui Hristos, în soldat al Împărăției.

Sfântul Munte Athos

Era toamna lui 1920, când Antonie, la douăzeci și șase de ani, sosea cu vaporul la Sfântul Munte, în fața Mării Lavra. Atingea în sfârșit această "Sfântă a Sfințelor", Maiestuoasa frumusețe a locului, bogăția misterioasă a slujbelor sfinte l-au magnetizat pe dată. Acest suflet sensibil și curat înțelegea acum că se află în locul dorit de inima lui. Și în această pace în sfârșit gustată, s-a acomodat repede la ritmul și regulile noii vieți, pe care o trăia lipsit de gândurile care îi tulbură de obicei pe începători, atât pe cei mai culti, cât și pe cei mai simpli.

Era acolo, în stilul impozant dar și simplu în același timp al clădirilor ca și în natura dimprejur, care făceau din mănăstire un loc închis, auster, sfânt, rupt de lume, ceva subtil, care intra în rezonanță cu sufletul lui Antonie: și ființa lui era simplă și măreață în același timp, fără nimic superficial, dar de o noblețe pe care numai copiii lui Dumnezeu o au. Era înzestrat din belșug cu daruri harice, pe care nu neglija să le fructifice, asemenea economului din Evanghelie.

Două, trei săptămâni a locuit ca oaspete în arhonderia mănăstirii. Trebuia să învețe lucrurile și figurile de care urma să-și lege restul existenței, iar ceilalți să-l cunoască pe el. În vremea aceea Marea Lavră număra o sută șaiszeci de călugări între zidurile mănăstirii, iar în afara lor, împrăștiati prin schituri, peste cinci sute de monahi. Admiterea unui nou călugăr nu se făcea decât după o minuțioasă și riguroasă examinare a capacităților sale.

Într-o dimineață, monahul Orest l-a chemat pe Antonie să se prezinte în fața consiliului format din bătrânii venerabili ai mănăstirii. Antonie a aflat de la ei că a fost primit ca novice în mănăstire. A primit ascultare să însoțească pe cel care slujea la trapeză, pe atunci monahul Galaction. După ce a făcut metanie adâncă în fața celor din consiliu, Antonie, cu mare zel și sfințenie a început a-și împlini ascultarea. Era vesel, fericit, nu murmură și nu se văita de nimic, totul îi părea frumos, liniștit și pe măsura puterilor lui.

Înainte de a muri, povestea pelerinilor care veneau la el despre zilele sale de noviciat: "Ce bucurie! Ce fericire! Ce paradis! Nici nu vă pot povesti ce simțeam atunci!" Găsise exact ceea ce dorise sufletul lui! Chiar și după cincizeci și opt de ani petrecuți acolo era bucuros și plin de entuziasm la amintirea acelor clipe de început. Suflet preafelic, sărac și zdrențăros, care totuși a îmbogățit pe mulți și i-a dezbrăcat de haina păcatului. După o ascultare

de un an, în care arătase atâta zel și perseverență, sfatul bătrânilor a decis să-l călugărească. L-au tuns și a primit numele de Avacum, cel a care în limba ebraică înseamnă "îmbrățișare", nume sub care va deveni celebru în toate colțurile Sfântului Munte. Într-adevăr, pentru că primise din abundență darul rugăciunii, părintele Avacum a devenit repede pentru toți, cel a cărui "îmbrățișare" consolează. În scurt timp, mulți monahi, novici și chiar bătrâni, veneau la el pentru a primi un sfat, un cuvânt mângâietor, un suflu de rugăciune - fructe ale unei iubiri arzătoare, rodite de o inimă plină de compătimire pentru toți.

Mai târziu, zecile de credincioși care veneau zilnic să-l viziteze, găseau în cuvintele lui un balsam și o ușurare a sufletelor, un sprijin în lupta lor împotriva păcatului. Dragostea lui îi îmbrățișa simplu pe toți, pentru că el însuși îmbrățișase mai înainte pe Dumnezeu, izvorul oricărei energii și a toată rugăciunea.

Mărturisitorul credinței în Hristos

Acești ani s-au scurs cu rapiditate și părintele Avacum, plin de bucurie și de putere, emana în jurul lui un suflu de încredere și de dragoste, de abnegație și de echilibru. Se apropia de, altfel ceasul când avea să fie pus la încercare, și, o dată cu el, întreaga grădină a Maicii Domnului, așa cum fusese pe vremea Kollyvadikei, cu două sute de ani în urmă. De data aceasta, încercarea avea să fie mult mai crudă și doar în câteva luni avea să semene tulburare în tot Sfântul Munte, începând cu Lavra Sfântului Atanasie și încheind cu ultimul schit și ultima peșteră din deșertul atonit. Ce se întâmpla deci?

De comun acord cu Biserica oficială greacă, Patriarhatul Ecumenic a hotărât în martie 1924 să adopte noul calendar papist, cu toate protestele Bisericilor Ortodoxe, creându-se astfel un grav conflict. Toată conștiința aghiorită și-a manifestat îndată opoziția, și într-o singură voce, toți părinții mănăstirilor, ai schiturilor și ai peșterilor au spus un

"nu" categoric față de această inovație anticanonică și au refuzat să se supună ordinelor Patriarhului. Aceasta a fost prima fază a unei reacții a cărei formă varia zilnic și se modela după fluxul evenimentelor și al zvonurilor. În cele din urmă se părea că se va întruni un consiliu sinodal panortodox, care să găsească o eventuală ieșire din acest conflict.

Într-o a doua fază, un număr mare de părinți ai Sfântului Munte s-au decis să nu se supună și să rupă legătura cu Patriarhul. Astfel, s-a produs o schismă între cei care primiseră noul calendar și cei care îl refuzaseră. Schisma aceasta s-a prelungit până astăzi și efecte ei se resimt din ce în ce mai dureros.

La început, doar douăzeci și patru de monahi de la Marea Lavră s-au revoltat și printre ei era și pașnicul Avacum. Cearta era așa de puternică, încât vocile lor se auzeau până în curtea mănăstirii. Pentru acel loc unde domnise atâta vreme pacea și calmul, a venit dintr-o dată această ispită teribilă, care a tulburat toată pacea și toată liniștea.

Părintele Avacum s-a închis în chilia sa, și cu mătăniile în mână s-a rugat neîncetat ca Dumnezeu să redea pacea Athosului greu încercat.

Monahii fideli vechii tradiții continuau ca și în trecut să lucreze la mănăstire, dar, neacceptându-l pe Patriarh, nu mai erau în comuniune de rugăciune cu cei inovatori, și slujeau separat într-o capelă care le fusese cedată. În curând, părintele Avacum a fost exilat pentru o vreme la Vigla, în peștera Sfântului

Atanasie. În scurt timp însă, restul monahilor și-au dat seama cât de mult le lipsea și cât de mult îl iubeau cu toții, cerând fără întârziere readucerea lui în mănăstire. De data aceasta, părintele Avacum a primit ascultare de infirmier la marele spital al Lavrei, unde erau îngrijiți călugării bătrâni sau bolnavi ai mănăstirii.

Cu mare râvnă, părintele Avacum și-a început noua ascultare, slujind neconținut, zi și noapte, bolnavilor, dar în același timp nu pierdea ocazia să le strecoare cuvântul lui Dumnezeu sau să le citească pasaje din Cărțile Sfinte, ceea ce îi mângâia și-i ajuta să-și uite suferințele. Astfel, timp de șapte ani și jumătate, și-a manifestat grija și dragostea imensă față de frați. Scrisa fratelui său Vasile: "Află încă și aceasta, Vasile frate, că în mănăstirea noastră se află un mare spital, unde timp de șapte ani și jumătate am făcut ascultare de infirmier. Am văzut aici multe minuni. Între bolnavii mei, toți cei care își puneau nădejdea în Domnul și Maica Sa se vindecau, iar cei care nu credeau decât în puterea medicilor, n-aveau nici o ușurare. Cereți întotdeauna rugăciunile Sfinților lui Hristos."

Dar diavolul nu se lăsa bătut, și din nou poziția părintelui Avacum de vechi-calendarist i-a adus peștera Sfântului Atanasie. Dar bolnavii au protestat pentru că noul infirmier nu era la înălțimea părintelui Avacum și nu putea să facă față, acestei grele ascultări, asemenea lui. Cu constituția sa fizică solidă

și plin de râvnă, părintele Avacum nu obosea niciodată. La rugămintile fierbinți ale bolnavilor a fost readus la spital. Și ce primire plină de bucurie și de dragoste i-au făcut toți bolnavii!

La începutul anului 1927, comunitatea Marii Lavre, dorind să închidă pentru totdeauna acest conflict care sfâșia mănăstirea, s-a adresat guvernatorului Sfântului Munte în scris, invitându-l să vină să prezideze consiliul sinodal al bătrânilor, care trebuia să soluționeze problema fidelilor vechiului calendar.

Medicul șef, părintele Atanasie Kampanou, el însuși zelot, l-a numit pe părintele Avacum ca reprezentant al părinților zeloți. Astfel, în ziua fixată, părintele s-a prezentat în fața sinodului și a guvernatorului, care l-a întrebat: "Cum explici, părinte, dezertarea ta din comuniunea în care ai jurat ascultare, iar acum răspândești anarhia? Și de ce nu ești de acord cu restul monahilor care se supun?" Cu blândețe și smerenie, părintele Avvakoum a răspuns: "Excelența voastră, domnule guvernator, ați studiat sfintele Canoane din Pidalion?" "Și ce spune Pidalionul, părinte?" Părintele i-a răspuns scurt: "Dacă nu știți ce spune Pidalionul, domnule, duceți-vă mai întâi să-l citiți și apoi veniți să ne judecați." Atunci sinodul, considerând că acest răspuns era o mare ofensă adusă autorităților, l-a exilat îndată pe Avacum la mănăstirea Xiropotamu. Bietul părinte era pentru a treia oară pedepsit.

După două luni numai l-au chemat, și în aceeași zi de 9 martie l-au rugat să ia parte la privegherea de noapte împreună cu guvernatorul. Dimineața după slujbă, guvernatorul încălecând pe catărul lui, se grăbea să plece la Kareea. Părintele Avacum a profitat de ocazie, a prins animalul de hățuri, și mergând împreună cu el, cu vocea lui blândă și dulce i-a explicat de ce se opuneau părinții Sfântului Munte la acea inovație cu calendarul, arătându-i cum textele ecleziastice justificau împotrivirea lor. Aceasta, precum și profunda cunoaștere a Sfintelor Scripturi l-au emoționat pe guvernator, care și-a dat seama că are de a face cu un om credincios și devotat idealului său. Astfel, o dată ajuns la Kareea, a ordonat ca Avacum să fie reprimat la mănăstirea lui de origine. Peste câteva zile, Marea Lavră îl reprimea pe părintele Avacum.

Dar a fost foarte decepționat, căci mulți frați care fuseseră tovarăși de luptă cu el au fugit, unii de bunăvoie, alții forțați, iar puținii care rămăseseră nu au întârziat să se unească cu Biserica inovatoare. De atunci părintele Avacum nu a mai cunoscut pacea, până când nu a fugit și el, împreună cu un alt frate zelot. Deci cu acest Ghelasie a plecat în regiunea Vigla cea pustie. Făcându-și la început un mic adăpost, s-au apucat să construiască o biserică a Sfântului Fanurie și au amenajat împrejur și locul pentru viitoarele chilii.

Aceasta a durat până în 1939, apoi Ghelasie a plecat să îngrijească pe un bătrân pustnic foarte evlavios, Gabriel, care avea în Vigla o frumoasă chilie închinată Intrării în Biserică a Maicii Domnului. Aici, în 1942, fratele Ghelasie l-a îmbrăcat în Marea Schimă în capela aparținând chiliei, locuită până astăzi de doi monahi foarte credincioși, ambii zeloți: părintele Gabriel și părintele Pavel, novicele său, viețuind în mare asceză.

Astfel, marea lui dragoste față de tradiția apostolică a Bisericii, o dragoste curată și dezinteresată, care, în afara ostenețelor și necazurilor, îl determina întotdeauna să discearnă în toate lucrurile voința divină. Această iubire l-a făcut să merite exilul la Vigla. Dar și-a primit răsplata, căci acolo, în singurătatea Viglei, a fost dăruit cu o mulțime de binefaceri spirituale, care, cu toată sudoarea și amărăciunea luptei, erau totuși mari daruri.

Dumnezeu răsplătea cu adevărat pe Avacum pentru credința lui în Sfinții Părinți. Odată, un monah de la Marea Lavră, pe care îl iubea foarte mult, părintele Efrem, l-a întrebat de ce devenise zeolot. Cu spontaneitatea lui dezarmantă, părintele Avacum i-a răspuns cu o sinceritate plină de realism: "Pentru că Dumnezeu îmi va cere socoteală, îmi va zice: Avacum, tu care cunoști legea Bisericii, cum de ai călcat-o în picioare?" Și a adăugat că noul calendar era "jertfa lui Cain", neplăcută lui Dumnezeu.

Înfrânarea pe care și-o impunea sieși nu-l împiedica totuși să fie foarte indulgent cu ceilalți. Fără a fi caustic sau ironic, întotdeauna avea grijă să respecte libertatea și părerile altora. Își făcuse din această comportare o regulă de aur, fapt pentru care mulți frați zeloți ca și el, incapabili să înțeleagă profunzimea acestei comportări prietenești față de toți, se cam îndoiau de el, ba chiar îl considerau fățarnic pentru faptul că primea să fie sărutat și săruta la rândul lui pe acei părinți care deveniseră neocalendariști. Ei nu știau, săracii, că Avacum, sub aspectul lui de țaran simplu, ascundea o inimă nobilă, plină de simplitate copilărească, o inimă care îi iubea pe toți. În același timp era foarte atent cum se comportau alții față de el, și când era cazul să câștige un suflet, nu ezita să sacrifice puțin din rigiditatea dogmei, fără însă a-i știrbi integritatea. Tocmai pentru că se gândea la sfârșitul lucrurilor, Avacum era gata cel mai adesea să se folosească de moderațiune, chiar dacă trebuia mai întâi să treacă printr-o sărutare a unui heterodox.

Atitudinea față de frații săi zeloți cât și față de vizitatori se baza pe aceleași principii. Unii povesteau că l-ar fi văzut plin de mândrie și spunând cuvinte nepotrivite unui ascet. Dar ei uitau să se întrebe dacă acele clipe de nimic erau expresia caracterului lui Avacum, sau erau doar clipe când un copil se supăra pe cineva ocărându-l, dar imediat îi trecea și venea să se împace, uitând totul și

sărutându-l. Căci în persoana părintelui Avacum nu era loc nici pentru formalism nici pentru o politețe ipocrită, amândouă fiind mai degrabă ca acele pietre frumoase de pe mormintele înălbite, dar care pe dinăuntru sunt pline de oase putrede și de toată spurcăciunea. Monahul Avacum era același în afară, ca și înlăuntru. Lupta pe care o ducea cu asceza, uneori până la sânge, îl dezvoltase, sau mai degrabă nu-i lăsase timpul să-și cultive acea plăcere pe care oamenii o regăsesc în falsele amabilități, în politețea afectată, în înfloriri ale unei atitudini pur exterioare, dar care nu merge mai departe de propria lor piele. Asceza sau o dispoziție instinctivă personală îl făceau să deteste orice falsitate și cuvinte de prisos. Nu se încurca în maniere superficiale așa cum un mareșal nu se încurcă cu soldații lui în momentul luptei. Ascetul de la Vigla era angajat necontenit în luptă, în același război care în vechiul monahism determina pe sfinții de atunci să apară în ochii celor mai mulți ca niște nebuni, extravaganti și bizari, care vorbeau și gesticulau singuri.

Așa se explică felul lui de a vorbi, viu și plin de suflet, câteodată tăios, un mod de a tăia fără menajamente orice discuție care devia spre deșertăciuni, fără legătură cu subiectul conversației. Uneori, aceasta era adevărata cauză a iritării sale, dar nu însemna că-și lăsase inima să se umple de mânie, precum nici gesturile sale bruște nu erau expresia vreunui orgoliu personal. Erau simple

trăsături ale caracterului său, care se manifesta astfel, caracter de altfel purificat de orice patimă și ajuns la "apatheia" (nepătimire), regenerat prin greaua luptă ascetică de zeci și zeci de ani. Noi ne permitem să judecăm manifestările acestei lupte pe care n-am gustat-o încă, drept pentru care suntem incapabili să o interpretăm.

Părintele Avacum era cu adevărat acel monah epuizat pe care ni-l arată sinaxarele, în luptă necontenită cu cele cinci fiare ale celor cinci simțuri ale sale, pe care se forța să și le domine, să le înfrâneze, să le păstreze în slujba spiritului în întregime, pentru a le prezenta curate lui Hristos.

Dar a sosit timpul să ne plimbăm în grădina atât de frumoasă a faptelor părintelui, lăsând altora grija de a căuta invizibile spini din trandafirii splendizi ai virtuților sale, pentru a-l vorbi de rău.

Rugăciunea și virtutea părintelui Avacum

Despre puterea lui de rugăciune, oricât am spune este insuficient. Viața lui întregă n-a fost decât o implorare care se ridica din adâncuri către Dumnezeu lui. Întotdeauna se ruga ca Dumnezeu să-l călăuzească pe calea Lui, cea a sfințeniei, și să nu rătăcească cu mintea. Ziua și noaptea implora neîncetat: "Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă!" Această rugăciune a inimii, pe care o spunea mereu, chiar și când era foarte ocupat cu ascultările manuale, se obișnuise s-o spună cu voce tare, ba chiar să o strige în gura mare; oriunde se afla, repeta neîncetat numele preaiubitului său Hristos, așa cum spuneau Părinții: "Fie ca trupul tău să lucreze pentru a se hrăni, iar sufletul tău să-și vadă de mântuirea lui." Avacum spunea deseori cu mare umilință: "O muncă mai grea ca aceasta, niciodată n-am văzut!" Și totuși, în tot Sfântul Munte, nu era alt suflet mai iubitor și mai dornic în a-L chema pe Iisus neîncetat, așa cum era el.

Multe erau dovezile în această direcție: mai întâi viața sa zilnică, care era o continuă rugăciune, o adorare a lui Dumnezeu în minte; apoi frații care erau pe lângă el, în clipele când nu învăța pe nimeni și nu avea vizitatori, îl vedeau permanent cu rugăciunea pe buze, fie că se ducea să tămâieze biserica, fie că parcurgea pe jos câmpurile din Vigla. Acolo, cu adevărat, fiecare piatră a chiliei sale poate mărturisi divina viață a acestui părinte. De asemenea, mărturiile unor pelerini, care povesteau cum scotea pietrele din pământ una câte una, și cum la fiecare lovitură cu sapa Îl striga pe Hristos, încât se putea spune că schitul lui, dedicat Sfântului Fanurie, era celula rugăciunii.

Un alt lucru putea mărturisi că părintele Avacum avea cu adevărat darul rugăciunii: drumul între Lavra și Prodromu, pe care de sute de ori îl parcurgea cu picioarele goale și cu rugăciunea pe buze, putea foarte bine să fie denumit "calea părintelui Avacum". De-a lungul acestui drum boschetele și pomișorii au fost inundate de ecourile și suspinele rugăciunilor sale, impregnate de acea mireasmă pe care mai târziu au transmis-o pelerinilor.

Acestea erau semnele că el, părintele Avacum, mergea cu adevărat pe calea Sfinților Părinți, a aceluia care l-au precedat, care au luat cu asalt Împărăția lui Dumnezeu, care prin rugăciunile lor și toată viețuirea lor sfântă, au îmbălsămat neîncetat, chiar și după moarte, pustia. Această mireasmă

plăcută pe care o emană sfințele lor moaște neștiute de lume, acest parfum care la fiecare răscruce de drum surprinde pe pelerinul care se aventurează până la Lavra și prin împrejurimile pe care le-au sfințit acești preafericți, este unica mărturie care rămâne până astăzi a acestor sfinți necunoscuți.

Alte mărturii mute ale rugăciunii neîncetate a părintelui Avacum sunt mătăniile sale, uzate până la sfoară, pe care le pierdea printre degete și pe care se căznea să le coase pentru a nu se rupe definitiv. Părintele Avacum pomenea în rugăciunile sale atâtea și atâtea nume, de la părinții mănăstirii până la părinții săi, rudele, toate cunoștințele sale și pelerinii care îl vizitau.

Pentru Maica Domnului avea aceeași feroare nemărginită. Uneori, când era obosit în ascultările sale sau mergând pe cale spre biserica Sfântului Fanurie, începea să cânte rugăciuni către Maica lui Dumnezeu, care se cântă la vecernie sau în cinstea sărbătorilor ei. Le știa pe toate pe de rost, fără greșală. Departé de a se lăsa tulburat de gânduri deșarte, era ca o pasăre care nu înceta să cânte slava lui Dumnezeu, ziditorul lumii. Iată ce scrie un aghiorit, care timp de cincisprezece ani a fost tovarășul lui de asceză la Vigla, despre iubirea arzătoare a lui Avacum pentru rugăciune și cântare: "Deșeori, vara mai ales, când era lună plină și se vedea bine afară, Avacum pleca cu găleata și lopata pe umăr să aducă pietre cu care dorea să facă zidul dinspre

nord, pentru a opri vântul puternic și a proteja astfel capela și chiliile care urmau să fie construite. Ca să-și dea curaj și putere la această muncă grea, începea să cânte laude către Maica Domnului și către Sfinți. Cântarea lui era clară și melodioasă, umilă și din suflet, încât era o mare bucurie să o ascuți urcând în liniștea perfectă a nopții. Într-o seară, l-am urmărit de departe și l-am auzit cântând troparele Adormirii Maicii Domnului: "La Adormirea ta nemuritoare, o Maică a lui Dumnezeu, Maică a Vieții, norii au adunat pe Apostoli din toate colțurile lumii..." Ai fi spus că nu era același care cânta melodia și răspunsurile. Parcă îl aud și astăzi. Da, aud încă ecoul cântării sale plină de umilință. Acele zile și nopți de la Vigla sunt de neuitat, sfințite de rugăciunile și imnele acestor oameni sfinți, care, detașați de toate și tremurând de frig, au păstrat și au transmis splendoarea trecutului aghiorit, și au reînviat gloria Sfântului Munte Athos, în care au strălucit un Maxim, un Nifon, un Acachie!"

Ca un bun monah ce era, permanent cu rugăciunea pe buze, când auzea clopotul bătând pentru Laudele Utreniei, lăsa orice lucrare și se repezea îndată la slujbă. Odată, tocmai căra piatră cu găleata. Când se căznea să scoată alta din pământ, s-a auzit toaca. S-a oprit pe loc, a lăsat baltă pietrele și găleata și a alergat la biserică, unde cu frică și smerenie, și-a început cântarea.

Ca un bun lucrător al rugăciunii, îi plăceau mult privegherile de noapte. Noaptele lungi de iarnă le petrecea în priveghere și rugăciune. "Noapte și zi, povestea el pelerinilor săi iubiți, citeam cu inima mea."

Așa și-a petrecut părintele Avacum aproape toți anii de exil, din 1927 până în 1949, surghiunit la Vigla. Acea epocă a fost o totală lepădare de lume, dar și o isihie profundă. Acest ascet Avacum a studiat bine Sfintele Scripturi și pe Sfinții Părinți. În surghiunul de la Vigla a citit și recitat de zeci de ori Cărțile Sfinte. Acolo, în cuptorul pentru var părăsit, unde fusese exilat, cuptor pe care îl acoperise cu o tablă ondulată și unde dorea să-și facă privegherea de noapte. Mai târziu i s-a permis să cumpere o chilie dărăpănată.

Cu adevărat, Avacum era acel monah lăudat de Sfinții Părinți, care nu avea nimic al său, decât numai pe Iisus.

Cum putea oare un atât de bun lucrător al rugăciunii să nu fie blând? "Cel care se luptă este întotdeauna blând, potolit", spune Sfântul Apostol Pavel. Ascetul de la Vigla, care își petrecuse toată tinerețea și tot restul vieții în lucrările dumnezeiești era temperat, era blând, era înfrânat. Puțin orez fiert, de cele mai multe ori fără nici un adaos, era aproape mâncarea lui zilnică. Odată, un frate de la Lavra l-a văzut cum aruncă în oală orez nespălat și i-a atras atenția. Părintele Avacum i-a răspuns simplu:

"Tot ce a creat Dumnezeu a fost bine făcut și nimic nu este spurcat, dacă este primit cu slavă; căci cuvântul lui Dumnezeu și rugăciunea sfințesc totul."

A se înfrâna de la toate, dar mai ales de la mâncare și somn era lozinca părintelui Avacum. Unul din monahii cu care a conviețuit și care mai târziu a ajuns episcop în Limnos, părintele Denis, spunea despre părintele Avacum că era un mare postitor, fapt cunoscut de altfel de toți părinții de la Lavra. În înfrânarea pe care și-o impunea a fost ajutat și de o sănătate de fier. Deși depunea o muncă grea, cât pentru doi, trei oameni, niciodată nu s-a plâns de oboseală, și nici n-a zăcut de vreo boală. La începutul ascultării sale, când îi slujea la masă pe cei o sută cincizeci de monahi plus lucrătorii angajați la pădure, le servea tuturor partea de pâine și de vin care le revenea și nu uita niciodată să le strecoare o vorbă bună și un zâmbet curat, copilăresc.

În fiecare an, de privegherea Schimbării la Față, când urcau cu toții în vârful muntelui, ca și în ziua Acatistului ce se slujea în peștera Sfântului Atanasie, pe Avacum îl numeau totdeauna la bucătărie și la administrație. El era cel care, pentru a prepara vinul pentru tot anul, storcea singur toți strugurii mănăstirii în marele teasc de treizeci și cinci de tone. Tot el pregătea și acel rachiu răcoritor pe care îl serveau lucrătorilor și pelerinilor care veneau la Athos. La fel de atent i-a tratat și pe cei care, în 1953 la Vigla, au lucrat la zidirea schitului

său pustnicesc. Veghea fără încetare să nu lipsească nimic lucrătorilor, și el personal, cu rugăciunea pe buze, le servea masa. Nu înceta nici o clipă, acest venerabil ascet, să lucreze pentru pocăința sa. Un bătrân monah care îl cunoștea bine a zis: "Mai puțin merită să fie admirate clădirile de la Vigla, decât merită răbdarea lui Avacum, care le-a construit."

Chilia lui, însă, era mică și modestă, dar părintele Avacum vorbea despre ea ca despre un palat. Viața aspră pe care și-o alesese, îl învățase să se mulțumească cu foarte puțin și să se considere pe sine nedemn de atâtea binecuvântări. Umbla peste tot în picioarele goale, în afară de biserică și de sinodul bătrânilor. Există o povestire în legătură cu aceasta, care arată în același timp câtă stimă avea el față de virtutea fecioriei - curățenia nepretuită - pe care se străduise s-o păstreze încă din tinerețile sale. Odată, pe când storcea strugurii cu picioarele goale, un monah i-a făcut observație că nu-i erau prea curate picioarele. Părintele i-a răspuns cu simplitatea lui obișnuită: "Ba sunt curate, eu sunt fecior, nu te teme de nimic!"

Pe la șaiszeci și cinci de ani totuși, când ajunsese bătrân, a fost cuprins cu putere de lupta cu trupul său. Uimit și confuz, niciodată până atunci nu încercase o asemenea ispită, nici măcar în somn, niciodată nu-i veniseră în minte imagini rușinoase. Atunci, mai cu foc se ruga și implora cu lacrimi pe Maica Domnului, stăpâna lui, și pe Sfântul Fanurie, să-l

scape de această pedeapsă abătută asupra lui. Făcea metanii neîncetat, dar ușurare nu și-a găsit timp de cinci ani. În sfârșit, ispita a pierit și blândul Avacum și-a regăsit liniștea, mulțumind și slăvind pe Dumnezeu!

Toți acei ani petrecuți în aspră înfrânare și-au pus amprenta chiar și pe înfățișarea lui. Odată, un grup de vizitatori nemți stătea de vorbă în curtea mănăstirii cu un monah de la Lavra. Tocmai atunci sosea de la Vigla și părintele Avacum. Impresionați, la vederea părintelui, vizitatorii l-au părăsit pe monah și s-au grăbit spre zdrențarosul Avacum. Au făcut cerc în jurul lui, l-au admirat, și cu puțina greacă pe care o știau, au exclamat: "Ah! Iată un ascet! Unul adevărat!"

Faptele unei ființe îndumnezeite

Toți cei care s-au apropiat de părintele Avacum, fie că au viețuit multă vreme alături de el, fie că l-au văzut doar în trecere, au recunoscut că era cu adevărat omul lui Dumnezeu, un model de dragoste, dezlipit de toate cele lumești, trăind doar cu rugăciunea.

"Simpla lui prezență, spunea un monah de la Marea Lavră, avea un efect miraculos. Avea mai ales darul de a șterge orice durere și necez tuturor acelor care vorbeau cu el." Un admirator i-a spus la plecare: "Când voi fi oare iarăși lângă dumneavoastră, ca să plâng la vederea râsului atât de simplu, atât de vesel, atât de ceresc pe care îl aveți!" Tot despre părintele Avacum, un erudit neamț scria: "Era ca o adevărată fântână vindecătoare. Prezența lui făcea ca totul să pară luminos. Atrăgea sufletele triste, cărora le dăruia din izvorul de har care ieșea din el."

Unul dintre frații săi, episcopul Denis din Trikis, care a dorit să scrie un articol despre bunătatea care domnește în Sfântul Munte, spunea despre el:

"Era un mare postitor, un mare făcător de bine și un bun cunoscător al Sfintelor Scripturi, așa cum puținii erau. Era plin de abnegație, renunța totdeauna la sine pentru aproapele său. Astfel, luni de zile a primit și a îngrijit cu mare milă și dragoste în chilie sa pe un tânăr tuberculos. Acel tânăr era un sărman nenorocit care găsisese adăpost în mănăstire, grav bolnav, aproape pierdut, cu vederea tulbure, cu obraji scofâlciți, cu ochii infundați în cap. Venise disperat la noi la mănăstire, implorând ajutor. Arhondarul mănăstirii n-a găsit pe altul mai capabil să-l îngrijească, decât pe Avacum. Emoționat, părintele a ascultat toată tragedia bolnavului. Cu bucurie a primit numaidecât să-l găzduiască și să-l îngrijească. Deși el postea, pe protejatul său îl hrănea cu carne și cu tot ce avea mai bun, ca să-l întărească. Lupta cu putere împotriva bolii fiului său. Moartea nu l-a cruțat și l-a smuls din îmbrățișarea părintelui, dar liniștit, spovedit și cu totul pocăit. Ba mai mult, cu puțin timp înainte de moarte, părintele Avacum l-a călugărit și i-a dat numele de Fanurie."

Toți cei care, pentru un motiv sau altul, vedeau să-l vadă pe părintele Avacum, nu după multă vreme plecau schimbați, convertiți la dreapta credință și cu inima plină de bucurie cerească. Era capabil să vorbească ore în șir despre măreția lui Dumnezeu, despre iubirea Lui pentru oameni, pentru creația Sa. Uneori, însă, când ajungea la lucruri esențiale, insista: "Ai văzut tu cât este de frumos? Ah! Cât

este de frumos!" Curgea din inima lui izvor de apă vie, așa cum spune Hristos. Își păstrase inima curată de copil, care Îl slăvea pe Dumnezeu fie admirând natura, fie vorbind despre dragostea și mila Sa, fie preamărind dreptatea divină.

Niciodată părintele Avacum n-a voit să supere pe cineva, fie el chiar un dușman. S-a întâmplat odată ca la Vigla, un lucrător, pentru niște lespezi puse la fereastră, să-i ceară cu mult mai mulți bani decât conveniseră. Mai târziu, același lucrător a trebuit să fie plătit pentru o lucrare la Marea Lavră. Monahul care făcea plata l-a întrebat pe părintele Avacum dacă nu dorește să-i rețină acestuia banii luați pe nedrept. Părintele i-a spus: "Nu. Este un cadou pe care i-l fac. Nu-i rețineți. Dăruindu-i, simt o mare bucurie."

Îmi amintesc, prima oară când m-am suit până în vârful Athosului. Era în 1972 și m-am oprit la ultima haltă, la Panaghia. Tocmai atunci frații lucrau la refacerea bisericii vechi. Cel care slujea muncitorilor și care le pregătea mâncarea era același părinte Avacum, care emana pace și iubire. Îmi amintesc cu ce bucurie m-a întâmpinat și mi-a oferit ceva de băut, fără să uite cuvântul plin de iubire și de viață, Deși avea pe atunci șaptezeci și opt de ani, era uimitor și plin de viață. Simpla lui vedere te smerea. Era plin de compătimire și indulgent față de toți oamenii, pe care îi iubea cu sinceritate. Era plin de discernământ și de dreaptă socoteală.

Cunoștea, de asemenea, marea responsabilitate pe care o au cei care trebuie să modeleze sufletele. Preoților care veneau de departe le repeta: "Ce lucrare sfântă este aceea de a îndruma sufletele! Absolut sfântă! Este fructul dragostei și oglinda umilinței!"

Monahilor, fraților lui de mânăstire, le spunea cu multă insistență: "Să fiți plini de răbdare cu ei, plini de smerenie, plini de amabilitate și de pace, să-i primiți cu surâsul pe buze și cu bucurie, la orice oră. Numai astfel, vizitatorii se vor întoarce mulțumiți și Hristos va fi slăvit."

Adeseori vorbea despre bucuria pe care un adevărat credincios trebuie să o simtă toată viața lui, acea bucurie simplă, fără amestec, bucuria Domnului, nu cea a lumii. Alteori, ascetul de la Vigla spunea din propria lui experiență: "Bucuria este a Domnului, este unirea cu El. Omul este născut pentru bucurie, nu pentru durere. De ce oare caută el bucuria în idoli? Credeți-mă, oamenii plătesc scump pentru a-și procura aceste bucurii lumești, în timp ce bucuria lui Dumnezeu nu costă nimic. Cum aș fi putut s-o cumpăr eu, care nu am nimic pe lume? Toți frații mei călugări spun același lucru, ei care nu-L au decât pe Dumnezeu. Toți sunt plini de bucurie. Pentru Hristos, eu am făcut gol în mine însumi, nu am nimic altceva decât pe Hristos. Nimic altceva decât pe Hristos și bucuria Lui. Sărăcia face ușoară această cerere a bucuriei lui Hristos. Trebuie

să fii gol pentru ca Hristos să vină la tine. Hristos este bucuria dinlăuntrul meu. Este nevoie, aşadar, ca în fiecare peşteră să fie bucurie!"

Dumnezeu îl înzestraseră din plin cu daruri pe acest zelot râvnitor. Avea în plus o sănătate de fier și o memorie uimitoare. Avea o dragoste neasemănată pentru viața monahală, și cu deosebire o iubire imensă față de Dumnezeu. Credința lui era de nezdrușcinat. Se lăsa cu totul în grija lui Dumnezeu, a Maicii Domnului și a Sfântului Fanurie. Nu lua niciodată vreun medicament. Odată s-a înțepat într-un cui și i s-a înnegrit piciorul până la genunchi. Refuza să ia medicamente, spunând: "Noi avem pe Maica Domnului, care ne-a promis că este tămăduitoarea noastră." Cu adevărat, cangrena nu s-a ridicat deasupra genunchiului și cu timpul s-a vindecat.

Părintele Avacum vorbea foarte rar despre el, și o făcea cu smerenie și cu mare umilință. Despre evenimentele din viața lui vorbea cu mare precauție. Singura povestire clară a fost când, într-o sfântă miercuri, pe când se afla singur în pridvorul bisericii, înainte de slujbă, a văzut-o pe Maica Domnului. Pe atunci suferea mult de durere de picioare. Stătea ca o regină în fața lui și a făcut semnul crucii peste genunchii lui umflați, așa cum un preot îi miruiește pe frunte pe credincioși. De atunci picioarele lui s-au vindecat definitiv. Multe astfel de evenimente a trăit părintele, dar din smerenie nu le povestea, făcând doar vagi aluzii. Numai această frază o repeta

adesea: "Ce să spun?...Doar aceasta...Slavă lui Dumnezeu, slavă Ție, Bunule, Ție Care, chiar în zilele noastre grele trimiți pe sfinții Tăi să ne ajute, să ne consoleze, să ne îndemne la pocăință, și astfel să ne mântuim!"

Odată, s-a întâmplat ca vinul mănăstirii să nu ajungă pentru tot anul. Bătrânii l-au sfătuit să mai adauge apă, ca să-l lungească. Refuzând, părintele Avacum a răspuns cu multă siguranță: "Maica noastră și a Domnului va fi econoama noastră și ea îl va economisi." Cu adevărat, în acel an și atâta timp cât el a fost în acea ascultare, la Marea Lavră n-a lipsit niciodată vinul, acel vin "care bucură inima omului". Era oare posibil ca stăpâna lui, Maica lui Dumnezeu, să amăgească pe copilul ei, pe delicatul Avacum cu inima simplă și curată?

Păreau scrise pentru părintele Avacum cuvintele Sfântului Apostol Pavel din Epistola sa către Romani, în care mărește darurile divine: "Dar avem felurite daruri, avem după harul ce ni s-a dat. Dacă avem proorocie, să proorocim după măsura credinței; dacă avem slujbă, să stăruim în slujbă; dacă unul învață, să se îngrijească de învățatură; dacă îndeamnă, să fie la îndemnare; dacă împarte altora, să împartă cu firească nevinovăție; dacă stă în frunte, să fie cu trageră de inimă; dacă miluiește, să miluiască cu voie bună!"(12, 6-8)

Iubirea, harisma cea mai mare, părintele Avacum o avea din plin. Toți cei care l-au cunoscut

pot spune cât de preafelic era sufletul acestui
aghiorit de la Vigla!

Teodidactul și universitarii

Toți pelerinii veniți la Lavra sau la chilia de la Vigla să-l viziteze, cereau să li se spună un cuvânt de învățătură. Iată ce scria un preot care gustase din belșug din bucuria pe care o emana părintele Avacum: "Pe fața lui vedeam trăsăturile și ridurile unui om bătrân, dar inima lui era cea a unuia foarte tânăr, a unui copil. Nu pot să descriu ce bunătate, ce dulceață, ce simplitate se desprindea de pe chipul său, ce umilință, ce iubire arzătoare, ce imens interes pentru cauza fiecăruia, pe care dorea atât de mult să-l ajute. Nu mă simt în stare să descriu sutele de virtuți cu care era împodobit sufletul său. Se putea foarte bine spune: Iată un israelit adevărat, în care nu este viclenie!"

Printre vizitatorii lui erau oameni de litere, profesori universitari, generali, mari teologi, episcopi, studenți, oameni simpli, fiecare cu problemele sale și cu întrebările sale. Celebrul profesor Nicolas Lavouris a fost unul dintre cei care l-au vizitat în 1955, împreună cu un confrate german. Neamțul vroia să știe ce înseamnă hula împotriva Duhului

Sfânt. Părintele Avacum s-a întors zâmbind către profesorul grec și a întrebat: "Și dumneavoastră, domnule profesor, ce doriți să știți?" "Vreau să-mi spui, părinte Avacum, care texte din Vechiul Testament sunt deja o prefigurare a Ortodoxiei. M-au întrebat studenții mei și n-am știut să le răspund. Am căutat mult în Ieremia, în Isaia, dar n-am găsit." "Nu, nu, l-a întrerupt părintele, nu trebuie să cauți așa departe. Este în capitolul al patrulea din Geneză. Iată ce zice: Adam a cunoscut-o pe Eva, femeia sa, iar ea a zămislit și a născut pe Cain, zicând: Am dobândit om de la Dumnezeu. Ea născu apoi pe Abel, fratele lui Cain. Abel era păstor de oi, iar Cain lucrător de pământ. După un timp Cain a adus jertfă Domnului din roadele pământului, iar Abel la rândul lui a adus jertfă din cele întâi născute ale oilor sale. Dumnezeu a primit cu plăcere jertfa adusă de Abel, iar la cea a lui Cain nu a privit, fapt care îl supără pe Cain, căruia Dumnezeu îi zise: Pentru ce te-ai întristat și pentru ce s-a posomorât fața ta? Cu toate că ai acționat drept "orthos", oferind această jertfă, dacă n-ai împărțit-o cu dreptate, n-ai păcătuit oare? Stai liniștit deci!"

La sfârșitul acestei convorbiri, profesorul a admis că bătrânul cunoștea lucruri pe care de obicei numai profesorii universitari le cunosc: "El este sărac, dar cunoaște mai multe decât toți literații și savanții noștri. Cu adevărat acest om a primit lumina înțelep-

ciunii." De atunci, Lavouris își mărturisea admirația în scrisorile pe care le trimitea regulat părintelui.

În 1958 l-a vizitat venerabilul E. Petrakis, care l-a întrebat: "Părinte Avacum, ai spus că pentru a deveni monah trebuie să simți mai întâi chemarea lui Dumnezeu și că trebuie să ai înclinație pentru a urma această cale. Ce înseamnă de fapt această chemare?" Părintele i-a răspuns: "Înseamnă dragoste pentru Hristos, care se arată prin ascultare și prin umilință." "Dar astăzi tot mai puține suflete se consacră în felul acesta iubirii lui Hristos. Oare n-ar trebui să adaptăm Canoanele la contextul epocii noastre?" "Dacă pentru a atrage pe cei care n-au simțit în ei chemarea lui Dumnezeu vom altera și vom modifica Canoanele după vremurile actuale, vom acționa ca fariseii, care au străbătut pământurile și apele pentru a-și face un prozelit, și când l-au aflat, au făcut din el un fiu al gheenei, de două ori mai rău decât ei. Ceea ce înseamnă că îi vom pierde pe acești oameni fără chemare. Nimeni nu devine cu adevărat monah, dacă nu simte în sufletul lui o chemare pentru aceasta." "Dar atunci, mulțimea celor care nu doresc sau nu pot veni aici, cum se va mântui ea, ce va deveni oare?" Răspunde părintele: "Toți aceia, care sunt cei mai mulți și care n-au avut această vocație, nu înseamnă că nu vor gusta bucuria lui Hristos. Fiecare om a primit de la Dumnezeu talantul lui și va fi judecat după ceea ce a făcut cu el și după cum l-a folosit. Fiecare va fi judecat după

legea conștiinței sale. Esențială este conștiința pe care fiecare o va avea asupra păcatului său și asupra pocăinței pe care o va face pentru a fi iertat."

În 1975 părintele Avacum a spus unor studenți: "Cât despre mine, mi-am petrecut viața întreagă cu Hristos. Hristos nu dorește să venim la el numai atunci când nu mai suntem buni decât pentru un azil de bătrâni!" Această convorbire s-a desfășurat referitor la cei care se consacră monahismului, subiect nobil, pe care totuși bătrânul îl trata cu simplitate, dând răspunsuri pe care nici un alt aghiorit nu ar fi știut să le dea! Vorbea cu mare grijă tinerilor care voiau să intre în monahism: "Trebuie ca de tineri să veniți la călugărie, cel ce așteaptă să îmbătrânească pentru a deveni monah, face ca acest lucru să fie mult mai greu, atât pentru el însuși cât și pentru mănăstirea în care vrea să intre; bineînțeles sunt și cazuri speciale."

În iunie 1952 s-a vestit că tinerii teologi din Atena vor veni să viziteze Lavra cea Mare din Athos, însoțiți de profesorul I. Karmiris. Sinodul de la Lavra l-a pus pe părintele Avacum să pregătească masa pentru oaspeți, căci din 1948, de când nu mai locuia în permanență la Vigla, părintele își reluase vechea lui ascultare. Într-o miercuri, pe la ora zece dimineața, când părintele degaja de pietre o bucată de pământ la schitul Sfântului Fanurie, a simțit în el o voce care îi zicea: "Du-te la mănăstire!" Teologii trebuiau să sosească abia sâmbătă, iar părintele nu știa ce

să facă. Dar vocea i-a poruncit din nou: "Du-te la mănăstire!" "Am ascultat îndată, povestea el, și am fugit la chilia mea să mă spăl pe mâini. Atunci am văzut pe perete icoana lui Hristos, care strălucea puternic. O, minune, am murmurat de frică, Iisuse al meu, miluiește-mă!"

Cu puțin înainte de prânz a ajuns la mănăstire și imediat i s-a confirmat că, datorită unei schimbări de program, teologii au sosit mai devreme decât fuseseră programați. Părintele Avacum nici n-a avut vreme să se dezmeticească. L-au anunțat să se pregătească pentru a le vorbi tinerilor la trapeză. Astfel, în locul lecturii din Viețile Sfinților care se făcea de obicei în timpul mesei, părintele a început să predice, și aproape două ore le-a vorbit tinerilor despre fecioria cea proslăvită de Sfinții Părinți. Pe când vorbea, tinerii au lăsat de-o parte mâncarea și au început să-și noteze ceea ce le spunea bătrânul. După masă, Karmiris i-a trimis să facă metanie părintelui, iar la despărțire a exclamat: "Ce dar dumnezeiesc! O astfel de memorie fantastică n-am mai văzut și nici nu voi mai vedea vreodată!"

Ah, acele zile binecuvântate, când Athosul nu avea printre monahii săi intelectuali cu diplome, ci niște Avacumi plini de farmec, puternici, cu o credință de nezdruccinat și bogată în fapte de virtute! Astăzi predicatorii diplomați din Athos nu ajung nici la călcâiul unui Avacum. Ceea ce este mai dureros este că, o dată cu dispariția adevăraților monahi, dispare

și adevărata conștiință asupra păcătoșeniei noastre. Și în timp ce noi ne imaginăm un Athos înfloritor, el este în continuă decadență.

Adormirea unui sfânt

În frumoasa carte asupra Muntelui Athos, pe care a scris-o celebrul profesor K. Carvanos, intitulată "Ancorat în Dumnezeu", între alte lucruri, povestește cum a făcut el cunoștință cu părintele Avacum, marele ascet de la Vigla, și redă convorbirile interesante pe care le-a avut cu el: "Părintele Avacum și-a pus în Dumnezeu toată nădejdea. S-a predat cu totul purtării lui de grijă. Orice ai vrea să faci, mi-a spus el, imploră mai întâi pe Dumnezeu, zicând: Fie ca aceasta să se împlinească dacă este ceva bun și după voia Ta."

"Părinte Avacum, care este părerea ta despre filozofie?" "Adevărata filozofie, copilul meu, o găsești în Sfintele Evanghelii, în Epistolele Apostolului Pavel, în Sfinții Părinți și în Viețile Sfinților. Dar ceea ce numesc oamenii în mod curent "filozofie", în comparație cu aceste scrieri sfinte, de care este cu totul nedemnă, este un lucru foarte păcătos. Ascultă ce zice Pavel în Epistola sa cea dintâi către Timotei: O, Timotei, păzește comoara ce ți s-a încredințat, depărtându-te de vorbirile deșarte și lumești și de

împotrivrile științei mincinoase, pe care unii, mărturisind-o, au rățăcit de la credință." (6, 20-21)

Deși fără carte și diplome, părintele Avacum avea despre Sfintele Scripturi o uimitoare cunoaștere. El putea să rostească pe deasupra și Vechiul și Noul Testament, pagină cu pagină. În același timp, putea să interpreteze aceste texte în mod strălucit. "Cum ai câștigat acest dar?" l-a întrebat profesorul Carvanos. "Acesta este rodul unui studiu zilnic și al curățeniei. Dar este mai ales un dar al Duhului Sfânt."

"Spune-mi, părinte Avacum, oare este posibil ca cineva, viețuind în lume, să ajungă la sfințenie?" "Este foarte greu, cu adevărat, dar nu imposibil. Sfântul Ioan Gură de Aur zice că nu locul "topos", ci felul de a fi "tropos" îi face pe oameni sfinți. De aceea el, acest sfânt cu gura de aur, îndeamnă pe cei care trăiesc în lume să vină să se spovedească la părinții care s-au retras în pustiiuri."

"Chipul părintelui Avacum, așa cum mi-a fost dat să-l contemp lu în acea seară, va rămâne totdeauna viu în memoria mea. Chipul isihastului așezat pe jos, cu picioarele goale, în micuța lui grădină, răcoroasă și liniștită, un bătrân monah cu o privire luminoasă plină de bunătate, rostind, cu lampa în mână, pericope din Sfânta Scriptură pentru a ni le explica."

Cu câteva săptămâni înainte de adormirea lui au venit la el încă doi pelerini pe care el îi iubea foarte mult. Veniseră ca să-i pună întrebări. Bătrânul

i-a primit ca întotdeauna cu zâmbetul pe buze. "Vă așteptam, le-a spus el, căci Dumnezeu mi-a zis: Măine îți vor sosi niște oameni, pregătește-te, părinte Avacum. Asta pentru ca să nu vorbesc degeaba, ci ca să vă vorbesc lucruri frumoase, lucruri sfinte. Și tot ieri seară, înainte ca părintele Isaia să vină cu strugurii, vocea mi-a zis: Îți va veni cineva. Mă bucur așadar să vă văd, mă bucur totdeauna când aștept oameni ai lui Dumnezeu."

Părintele a ascultat cu mare atenție întrebările lor. "Părinte, credeți că se apropie vremea turcilor?" "Asupra acestor lucruri nu te porni a face pe teologul. Totul va veni puțin câte puțin. Dar nu va fi încă sfârșitul, ne spune Scriptura. Trebuie ca mai înainte să trecă prin răul îndoit pe care ni l-au făcut. Acolo unde este Ortodoxie, acolo se luptă diavolul."

Convorbirea a durat mai mult de o oră. Din timp în timp, părintele rostea pe dinafară versete întregi din Noul Testament. Textele vorbeau despre măreția credinței noastre. Insista asupra acestor lucruri cu frică mare și cu pocăință. "O credință ca a noastră nu mai există."

Într-o după-amiază, pe când era la mănăstire rugându-se în mica sa chilie, i s-a transmis că un episcop al Patriarhului vroia să-l vadă. S-a pregătit și a alergat la sinodul bătrânilor, cu simplitatea lui copilărească, și s-a prezentat înaintea oaspeților zicând: "Binecuvântați părinți, cine m-a chemat?" "Eu, părinte Avacum, a răspuns episcopul, aș dori

foarte mult să-mi explici sensul acestei fericiri: Fericii cei săraci cu duhul, căci a acelora este Împărăția Cerurilor." "Prea sfințite stăpâne, sunt multe explicații. Am să mă rezum la una singură, cea a Sfântului Vasile cel Mare. După el, acești fericii sunt cei care pot spune ca și Pavel: Am ajuns gunoiul lumii, suntem lipsiți de toate, chiar și de pâine. Păcătosul care se umilește, care șade zdrobit și apăsător de păcatul lui, devine fericit." "Ei bine, a zis episcopul, și noi vom adopta această explicație", și l-a strâns în brațe.

Într-o zi, vorbind cu doi preoți dintre care unul era duhovnic, părintele le-a explicat cât este de important pentru duhovnic să fie bun și îngăduitor cu toți, fără însă să fie lipsit de discernământ. "Tu, care ești părinte spiritual, atât cât poți de mult, condu sufletele tinere cu mare dragoste. Când le vorbești, spune-le: O, cât sunt de bucuroși să te văd, copilul meu, ce mai faci? Lupta cum îți merge? Atunci tânărul va pleca fericit și Hristos va fi slăvit. Aceste lucruri îți le mărturisesc ție, părinte, pentru că am văzut că ești un om bun." "Dar noi, părinte, a întrebat celălalt care era diacon, cum vom câștiga înțelegerea Scripturilor?" "Veți putea să intrați în duhul Scripturii atunci când Îl veți implora din toată inima pe Hristos să vă dezvăluie misterele ei. Atunci Duhul Sfânt va coborî în inima ta și îți va arăta ție totul. Pentru că nu știința teologică, nici a lecturilor multe nu este adevărata înțelepciune, ci așa cum o

spune dumnezeiasca Scriptură, începutul înțelepciunii este frica de Dumnezeu. A cunoaște legea este rodul unei inteligențe sănătoase. Voi iubiți adevărul! Vegheați asupra umilinței! Fiți vigilenți și asupra trupului! Eu am trecut prin toate încercările trupului. Nimic nu este mai greu decât lupta cu trupul - un război care se va sfârși doar o dată cu noi. Ah, această tulburare, acest chin este chinul mucenicului...!"

Începând cu iarna lui 1975, neobositul Avacum, acest Avacum de fier și oțel, s-a simțit doborât de o mare greutate. A rămas la mănăstire, unde nu se mai mișca decât între pereții micuței sale chilii, și abia mai vedea. Acest rău l-a dobândit după un drum pe care l-a făcut pe zăpadă, în picioarele goale, ca de obicei. Când intra cineva în chilie, îl recunoștea doar după voce. S-au scurs astfel trei ani de zile, dar nu înceta să primească vizitatori care doreau să-l vadă și să-i vorbească. Vorbea mai puțin acum.

Vara lui 1978 l-a găsit tot în această stare de izolare. Cum s-a desprimăvărat, însă, și a venit căldura, s-a înviorat și a început să se miște mai ușor. I s-a făcut dor de micuța lui sihăstrie de la Vigla.

În august s-a sărbătorit Sfântul lui iubit, Fanurie, și pentru ascetul de la Vigla acest fapt nu era lipsit de importanță. Amintirile zilelor fericite petrecute acolo sus în totală lipsă și detașare de lume, în asceza cea mai severă, în sihăstriile Sfântului Munte,

unde odinioară luptaseră mari asceți ca minunatul Atanasie, întemeietorul Lavrei, și marele Maxim Cav-socalivitul (arzătorul de chilia), care au devenit sfinți. Nostalgia aceasta i-a mărit dorul de a-și revedea chilia iubită de sus, pe care și-o construise singur și care îl costase multă trudă și lipsuri.

Miracolul s-a împlinit. El, care timp de trei ani n-a ieșit nicăieri pe poarta mănăstirii, a pornit la finele lui iulie, dintr-o dată, cu picioarele goale, ca să facă pregătirile iubitului său Sfânt Fanurie. Pentru toți cei din mănăstire, de la care își luase adio înainte de plecare, era un eveniment de necrezut. După un drum de patru ore, părintele Avacum a contemplat încă o dată, și avea să fie pentru ultima oară, acele locuri aspre, dar de o intensă spiritualitate, acele pustietăți care înconjurau micuța lui chilie. Îndreptându-se spre chilia sa, a intrat mai întâi în schitul Intrarea Maicii Domnului în Biserică al părintelui Pavel, iubitul său monah, care în această biserică îl îmbrăcase în Marea Schimă. L-a rugat să-i anunțe pe părinții zeloți, că privegherea se va face în ziua de 26 august. Ajuns în chilia terminată doar pe jumătate, s-a întins în patul tare, pentru a se odihni după oboseala drumului.

Cu privirea plină de dragoste și duiosie a înconjurat chilia. Totul aici îi era atât de familiar, atât de cunoscut și de scump, începând cu micuța bancă din curte a cărei piatră era atât de uzată, până la ultimul smochin crescut. Plantase singur toți smochinii,

în acel pământ ingrat de la Vigla, între 1935 și 1975. Vița de vie era deja uscată. Trei ani au fost destui pentru a o face să piară, nestropită și neîngrijită. El nu avea decât o singură durere, o singură tristețe, aceea de a nu fi putut să termine la timp chilia, așa cum și-o dorise. Și totuși era acolo munca unei vieți întregi!

Câteva zile mai târziu, mărturisea unor pelerini pe care îi iubea, această amărăciune a lui. Dar îndată a adăugat un cuvânt spiritual și vesel: "Alții vor veni după mine și vor prelua lucrul meu; trebuie totuși să le las și lor ceva de făcut, căci eu le-am pregătit destul începutul!"

La priveghere au venit optsprezece monahi din cele mai ascunse pustietăți ale Athosului. Părintele Hrisostom de la Kerasia a fost cel care a slujit. Slujba s-a celebrat sub cerul liber și înstelat de la Vigla, în cinstea noului martir al lui Dumnezeu. Au cântat aproape toată slujba, și tonurile suave ale cântărilor se armonizau cu fluviile parfumate ale Sfântului Munte, ridicându-se în liniștea desăvârșită a nopții atonite, clipe unice pentru cei care le-au trăit.

Părintele Avacum, deși bătrân acum, era ca de obicei neobosit în a se îngriji de pelerini și a-i primi cu bucurie și amabilitate. Trebuia cărată apa pentru cafele și răcoritoare, trebuia pregătită masa, în același timp îngrijindu-se să nu lipsească nimic de la biserică.

Slavă Ție, Dumnezeu nostru, că ai înfrumusețat grădina cea sfântă a Maicii Tale cu un monah ca părintele Avacum, această floare sălbatică, dar parfumată a Viglei, care, pe noi, novicii, ne-a învățat atâtea, prin tăcerea, ca și prin cuvintele lui, și mai cu seamă prin comportarea lui.

A fost cea din urmă priveghere a părintelui Avacum, ultimul omagiu adus lui Dumnezeu și Sfântului său iubit.

De-acum, părintele mânca din ce în ce mai puțin. Spre sfârșitul lunii septembrie a încetat cu desăvârșire să mai mănânce. Primea doar puțină prescură cu apă sfințită. Părintele Pavel a stat la căpătâiul lui zi și noapte. Timp de trei săptămâni s-a mulțumit cu prescură, apă sfințită și cu Sfânta Împărtășanie. Rugăciunea era neîncetat pe buzele sale. Curând a cerut fraților să-i sape groapa, simțind că se sfârșește. Părinții au încercat în zadar să-i sape groapa. Dădeau pretutindeni de stâncă și degeaba se oboseau. În cele din urmă, părintele Avacum le-a arătat locul unde era pământ moale: lângă un smochin, la câțiva metri de ușa chiliei sale. Acolo, între smochini și cedri au reușit să-i sape groapa care să-i primească trupul obosit. Acolo avea să se odihnească în sfârșit, de atâta trudă și asceză, copilul din Symi.

Cu două zile mai înainte veniseră părinții de la Marea Lavră să-l ia, dorind să-l îngroape lângă mănăstire, ca pe un lucru sfânt al lor, pe care să îl

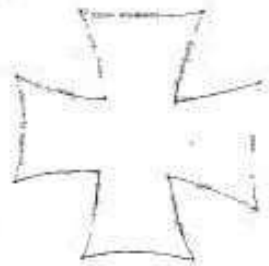
venereze toți monahii Lavrei Sfântului Atanasie. Dar Avacum i-a refuzat cu bunătate, găsind inutil să-l transporte pe targă pe drumul cel greu până la mănăstire. Se temeă chiar să nu moară pe drum. Atunci, cu voce tare, în fața tuturor și-a făcut testamentul. Cu simplitatea-i cunoscută și în grabă, le-a spus că nu are să le lase decât câteva lucruri fără valoare, sărăcicioase, care se aflau în chilia sa. Cărțile le-a dăruit bibliotecii mănăstirii. Crucea a dăruit-o părintelui Pavel care l-a îngrijit. Puținele alimente pe care le mai avea le-a lăsat unui alt monah. La sfârșit a spus: "Sunt în pace. Nu am nimic cu nimeni și împotriva nimănui. Acum plec în pace. Nu mi-am lăsat niciodată pravila și mătaniile, nici canonul zilnic. Nu fiți neglijenți. Eu nu am fost neglijent și leneș, și acum... am pacea, am bucuria."

Nu și-a pierdut luciditatea până în ultima clipă. Părintele Pavel care l-a vegheat clipă de clipă, ne povestește: "Nu-și pierduse deloc rațiunea, fără nici un geamăt, rostea clar rugăciunea "Doamne Iisuse Hristoase, miluiește-mă!" Ultimele lui cuvinte au fost: Hristosul meu, o marea Ta milostivire!"

Astfel s-a stins în mare liniște părintele Avacum zelotul, râvnitorul cu picioarele goale. Era în 1978, la 19 octombrie pe vechiul calendar, la ora prânzului.

Slujba înmormântării a fost simplă, între copacii lui preferați, pe care îi stropise și îi îngrijise odinioară, vorbind cu ei ca și cum erau ființe vii.

Această plecare sărăcea Sfântul Munte, dar îmbogățea întreaga omenire, prin ceea ce lăsase după el acest sfânt părinte Avacum.

Epilog

Cuvintele de mai jos aparțin unui credincios pelerin, admirator al fericitului de pomenire părintele Avvakoum, care la cererea noastră a binevoit să ne trimită aceste rânduri. Destinat să fie publicat ca omagiu adus părintelui, textul de față apare pentru prima dată în cartea noastră. Mulțumim împreună cu cititorii, domnului profesor A. S.

Părinți și frați preaiubiți,

Cu multă bucurie am primit scrisoarea ce mi-ați adresat, care, deși scurtă, emană un suflu sfânt aghiorit. Poate că eu sunt ultimul în măsură să vorbesc despre acest minunat călugăr care a fost părintele Avacum, această ființă a cărei simplitate devenise sublimă în școala științei și a Sfântului Nume, a înțelepciunii și a virtuții.

Cu adevărat am admirat la el totul: acel gust al neconținutei lupte interioare, acea inteligență curată, acel suflet copilăros, acel râs fermecător - mai ales râsul tinereții sale, pe care l-am cunoscut

în 1933 - profunda cunoaștere a Sfințelor Scripturi și a Sfinților Părinți, luptele sale de atâția ani sus, la schitul Sfântului Fanurie, în adâncurile pustiului, împotriva necruțătorului demon care nu-l slăbea o clipă. Ah, acest dușman de câte ori nu venea în grădina verde a părintelui mai ales noaptea, pentru a-l lovi, pentru a-l omorî chiar! Ce zgomote îngrozitoare nu făcea, ca să-l sperie și să-i taie răsuflarea! Câte pietre și obiecte nu arunca în ușa putrezită și în acoperișul atât de șubred al bieteii sale chilii!

Acestea mi le mărturisea părintele cu mare simplitate și umilință. Totdeauna era la fel, același, cu ochii săi dulci și luminoși, încercându-și totuși din cauza postului, a privegherilor și a rugăciunilor neîncetate. Pe toate le făcea cu chibzuială, pentru a mă întări pe mine, micuțul pușor de douăzeci de ani, la vremea aceea. Întotdeauna îmi făcea metanie, mai târziu mă strângea în brațe cu familiaritate și mă numea părintele său, iar eu rămâneam fără glas. Acum el a părăsit minunata lui știință. Ce nu știa el pe dinafară?! Catavasiile și canoanele de la toate praznicele și atâtea profeții, atâtea predici și atâtea lucruri de o uluitoare știință, cea mai minunată ce s-a putut vedea vreodată!

De aceea se și așezaseră la picioarele lui un Lavouris și alții ca el, care într-o absolută tăcere ascultau cuvintele lui dumnezeiești și dulci ca acelea ale lui Gamaliel.

Ah, părintele meu, plecarea ta a sărăcit sfântul tău loc pământesc! O, minune de dincolo de lume, care atâția ani la rând a știut să farmece mulțimile și să le aducă la lumina cea neînserată a dumnezeieștilor porunci. Noi, înmărmuriți și uluiți, îl priveam păscând sufletele noastre, priveam simplitatea lui neprefăcută, sfințenia lui, eroica lui lepădare de toate, sărăcia lui, dorința lui de a trăi atât de aspru, și în același timp, bucuria sa molipsitoare și inepuizabilă. Era cu adevărat învățătorul neobosit al oamenilor, măsura absolută a lucrurilor, Povățuirea lui cristalină, curată, detașarea lui de toate fără nici o limită ajungeau să ne ridice pe toți la înălțime, la victorie, la faptele cele bune, la eliberarea din întunericul neînțelegerilor noastre, la contemplarea luminii adevărate, să ne aducă la apa cea vie a Izvorului unic.

Era străin cu totul de orice falsitate, de orice comoditate, era cel mai sobru, cel mai auster, dar cel mai primitiv și fermecător om, prieten al tuturor fraților, era o harpă a sensibilității, întotdeauna cântând o singură melodie: rugăciunea.

Odată mergeam împreună pe drumul de la Lavra la schitul Sfântului Fanurie. Eu mergeam călare pe un măgar, iar el, ca întotdeauna, pe jos, cu picioarele goale. Era prin septembrie sau poate octombrie. Din timp în timp îl vedeam pierdut într-o tăcere adâncă, preocupat de rugăciune și de slăvirea Maicii Domnului. Relua apoi conversația cu mine și

părea atât de melodică, din cauza accentului celor din insulă. Ajunși la schit, se grăbea să se îngrijească de mine, alergând de colo-colo, punând la fiert puțin orez, roșii și ulei, timp în care găsea răgazul să tămâieze vița de vie din preajmă și pomii lui dragi, cărora nu uita niciodată să le adreseze un cuvânt de dragoste. Mâncarea pe care mi-o pregătea era întotdeauna cea mai delicioasă.

Altă dată m-a impresionat în mod deosebit. Mă pregăteam să plec spre Daphni, iar el insista ca înainte să mă imbarc, să iau cu mine una din acele pâini frumoase pe care le făceau la Lavra. Am refuzat, pentru că îmi tăjase el însuși câteva felii. A insistat spunându-mi că voi avea nevoie. Când mă îndreptam spre vapor, am văzut coborând din vârful muntelui un pustnic bătrân, slab, albit și încovoiat de ani, care ne făcea semne cu mâna, să nu ridicăm ancora. Apropiindu-se de noi, a căzut în genunchi și ne-a implorat să primim pâinea pe care o refuzasem. Când am luat pâinea din mâinile părintelui Avacum, și-a ridicat spre mine chipul luminos și ochii plini de lacrimi de recunoștință. Acest ascet, atât de slab, făcea toate acestea pentru puțină pâine pe care voia să ne-o dăruiască. Port pentru totdeauna întipărită în minte această amintire de neuitat. Am înțeles atunci că numai curățenia sufletului poate deschide ochii și urechile sufletului, poate atrage luminoasele raze ale Duhului Sfânt, care nu se câștigă decât printr-o viață petrecută în doliu, în lacrimi și

necazuri, în osteneți și asprime, în luptă neîncetată cu trupul și cu poftetele. O viață în care ispitele vizibile și invizibile ale demonilor au ca preț sângele vărsat, dar care, în același timp, oferă și consolarea misterului inaccesibil al frumuseții, care se răspândea în valuri în preajma fericitului de pomenire părinte Avacum.

Candoarea, curățenia copilărească și sentimentul apropiatului său sfârșit l-au făcut să renege o lume din care nu luase nimic pentru el. Se mulțumea zilnic cu câteva boabe înmuiate și puțină miere sălbatică. Avea doar un scaunel și o băncuță pe care scria și citea. Și totuși, acolo, în marea lui sărăcie, atrăgea pe toți ca un magnet. Mulțimile care veneau, făceau cerc în jurul cocioabei sale friguroase, făcută din scânduri putrede. Fiind conștient de prăpastia adâncă în care se scufundă sufletele doritoare de bunuri pământești, considera puținul pe care îl avea drept cea mai mare bucurie.

Îndrăznesc să spun cât de mult mă emoționează și cât de mult îl iubesc pe acest om inspirat de Dumnezeu, acest zdrențăros care ne magnetiza, ne oțelea sufletele slabe și lunecoase. Ne rușinam și recunoșteam că eram prinși de lume, iar splendoarea sufletului său ne amuțea.

Pentru mine, ca și pentru mulți alții mari și mici, părintele meu era un far de lumină, o flacără, era cel care lupta fără oboseală și fără întrerupere împotriva egoismului și iubirii de sine. De aceea, pe

parcursul ceasurilor, lunilor, anilor, el își martiriza trupul pentru Acela singur care este Hristos, lăsând cu mult în urmă falsele zgomote și falsele străluciri ale acestei lumi. Este adevărat că adeseori, chiar și în ziua de astăzi, ne plecăm ca și cum am asculta pentru câteva clipe vocea acestui ghid salvator, acea voce care pare a vorbi prin mii de guri acolo unde el se odihnește în pustiul binecuvântat de parfumul atâtor moaște ale sfinților, care au luptat ascunși în crăpăturile stâncilor, pierduți în fundul peșterilor, uitați în vârful arborilor, ei, de care lumea întreagă nu era vrednică.

Unealtă de mântuire, era încercat ca diamantul prin sărăcie totală, prin zdrențele purtate, prin căldura toridă îndurată, prin slaba hrană primită, și mai ales prin lupta pe viață și pe moarte cu puterile întunericului. El se ridica peste toate acestea, la înălțimea Taborului și a Sinaiului. Pe fiecare pelerin nou venit îl învăța doctrina mântuirii. Avea atâtea resurse încât era inepuizabil! Privirea lui era pașnică, dezarmantă, vocea întotdeauna tainică, ochii străluceau de flacăra credinței, iar cuvintele erau pline de modestie! În discuțiile lui cu sufletele binevoitoare nu străbătea niciodată vreun duh de mândrie. Dorința lui era una: să-i lumineze mai ales pe tineri, care se lăsau mai ușor influențați spre rău. Credința, dragostea, inima lui se revărsau în afară cu o forță care-i schimba și îi rezidea pe toți cei care îl ascultau.

Îl văd aievea cu mătâniile sale, pe care le învârtea neîncetat între degete pe cele trei sute de noduri, arzând pe vrăjmașul cel rău. Îi văd lacrimile care îi curgeau singure în orice moment. Deși erau mai grăitoare decât orice discurs, lor se adăugau cuvintele sale de foc care ne fermecau și învățăturile care ne frângeau inimile. Acestea ne sprijineau ferm și nestrămutat, asemenea unui baston care să ne susțină în clipele grele ale vieții, ca și în momentele fericite, pe care i le mărturiseam, cărora el însuși le era martor uneori, sau pe care părea că le ghicește printr-o minune ce nu ne-o puteam explica. Îmi amintesc cât de mare a fost mirarea noastră când, într-o zi, un pelerin cu totul necunoscut lui și nouă, care stăteam lângă el, a cerut permisiunea să-l vadă. A fost primit de îndată cu exclamația: "Ah, generalul meu, bine ai venit!" Pelerinul era cu adevărat un fost general.

Blândețea și pacea lui descopereau inimile și ștergeau celor care se mărturiseau lui orice urmă de reținere, de jenă.

În legătură cu lacrimile și cu puterea lor dumnezeiască, îl evoca pe Fericitul Augustin, despre care îi plăcea să spună: "S-ar putea opri mai ușor curentul unui fluviu, decât lacrimile lui Augustin." Ne îndemna pe toți la pocăința adevărată și ne învăța să spunem: "Dumnezeul meu, dăruiește-mi mie lacrimi!" Hristos Însuși Îl ruga pe Tatăl cu suspine și cu lacrimi, și încă lacrimi de sânge. Asemenea și Sfântul Grigorie

Palama, care a viețuit tot acolo, deasupra Lavrei, singur și liniștit, plângea cu valuri de lacrimi, care îl spălau până ce chipul îi devenea luminos și strălucitor.

Ne îndemna să practicăm mai mult rugăciunea, departe de lume și de zgomot, acolo unde mintea se unește cu Sfânta Treime, acolo unde puterile sufletului nostru se unesc cu cele trei puteri dumnezeiești. Adeseori, pentru a ne stârni râvna, ne citea din cuvintele Marelui Vasile: "Mintea care, departe de a se risipi în afară, se adună... în curând va uita această natură josnică a noastră."

Puternica și venerabila Cruce era pentru ei ca și pentru noi toți forță și apărătoare, armă asupra duhurilor nevăzute, biruință totală asupra dușmanului. Îl vedeam făcându-și cruce în tot momentul și peste toate. Într-o zi i-a spus colegului meu, părintelui Lazăr: "Ține, Lazăre, această râșniță și fă-ne puțină cafea proaspăt râșnită. Pune-o să se fiarbă peste vreascuri și suflă." "Dar, părinte, a zis Lazăr, dacă suflu se ridică cenușa." Părintele i-a răspuns liniștit: "Totul este binecuvântat. Oare n-am făcut noi semnul Crucii și asupra cenușii? Haide, nu te mai îngrijora!"

Cât despre fiara care zace în trupul fiecăruia din noi, era fără milă, o batjocorea, și nu se gândea decât să o înfrângă prin asceză și să o supună prin constrângere. Ne dădea exemplul pe Apostolul Pavel, care se lupta cu trupul lui zicând: "Îmi supun trupul prin osteneți și dureri." "Fără această luptă, spunea

părintele Avacum, trupul nu se domesticește, nu se supune și gândurile rele nu încetează. Voi, scuturați-vă de lenevire, de grijile lumești, ridicați-vă și poate într-o zi, fără a obține un răspuns, și oboseți de a spune cu foc rugăciunea: Luminează, Stăpâne, întunecimea noastră și scapă-ne de păcatele cele ascunse! Poate, în această zi, veți simți și veți percepe confuz ceea ce este lumina necreată."

Părintele Avacum era cu adevărat stăpân absolut asupra lui însuși. Ne încuraja și ne întărea în slăbiciunile noastre: "Nu cădea, zicea el, nu dispera, toate ierburile rele smulge-le! Nu te pleca, nu te lăsa!" Deseori se repeta, spunea același lucru, încurajându-ne să luptăm cu noi înșine: "Natura ta rea, dă-râm-o; rezidește pe piatra cea din capul unghiului, pe ea să te sprijini! Și mereu să reîncepi, căci orice păcat și neascultare a făcut să se întoarcă de la tine fața Domnului, pentru că sufletul tău s-a acoperit cu rușine, L-a îndepărtat, și în curând vei muri de foame sufletească. Trei lucruri îți vor reda viața: pocăința, lacrimile și spovedania. Ridicați-vă, închipuiți-vă frumusețea de neconceput și înțelegeți că o minte murdărită de gânduri urâte nu se va putea uni cu Dumnezeu. Fugiți de orice închipuire carnală, eu le înlănțui pentru mine cât pot. Mergeți și căutați plăcerea spirituală a Duhului. Atunci veți cunoaște cu adevărat libertatea. Și veți simți gustul searbăd al plăcerilor trupești. Dar mai întâi luptă-te cu asprime, așa cum spune învățătura Sfântului Ioan

Gură de Aur. Reînviază, renaște, reinnoiește-te până la ultima răsufflare." Părintele Avacum nu avea alt refren.

"Și pentru că noi nu putem distruge pentru totdeauna răul, tu cel puțin, împotrivește-te lui fără încetare, pentru a deveni biruitor asupra lui. Răul este gelozia diavolului, care a pătruns în iconomia lui Dumnezeu. Dar tu nu te lăsa intimidat. Ripostează acestui leu fioros, opune Crucea lui Hristos duhului viclean!" Asemenea devize, asemenea refrene prompte, care ne bucurau sufletele, preafericitul părinte le formula pe moment pentru toți cei care îl ascultau.

Sta acolo cu fața lui mică și osoasă, cu chipul blând, brăzdat de aspra înfrânare. Rugăciunea neîncetată și inima zdrobită l-au eliberat de patimi. Ajunsese în vârful virtuții și al sfințeniei, rămânând în același timp simplu și smerit. Eroică călătorie pe acest pământ!

De acum să nu mai tulburăm pacea dreptului, seninătatea sfântului care a adormit fericit, și să nu întrerupem noi banchetul lui cu Hristos!

Slavă Ție, Dumnezeul nostru, Slavă Ție!

Cuprins

Introducere	5
Prefață	11
Tinerețea unui sfânt	19
Biserica Sfântului Fanurie	26
În drum spre monahism	32
Sfântul Munte Athos	40
Mărturisitorul credinței în Hristos	43
Rugăciunea și virtutea Părintelui Avacum	52
Faptele unei ființe îndumnezeite	60
Teodidactul și universitarii	67
Adormirea unui sfânt	73
Epilog	83

EDITURA BIZANTINĂ

În curs de apariție:

V. V. Zenkovski, *Convorbiri cu tinerii despre sexualitate*

Părintele Paisie de la Sihla, *Rugăciuni, Scrisori*

Șerban Ionescu, *Morala ortodoxă față de celelalte morale confesionale*

Spovedania, Ghid practic al creștinului ortodox

Arhim. Sofian Boghiu, *Chipul lui Hristos în iconografie*

Isihast anonim, *Vedere duhovnicească*

Sfântul Efrem Sirul, *Opere complete*

Stylios Papadopoulos, *Vulturul rănit (Viața Sfântului Grigorie Teologul)*